

De åpne arealer

”Jag trivs bäst i öppna landskapdet er långt til nästa hus.....”

Vurderinger av landskapselementene i Skedsmo

Innholdsfortegnelse

Sammendrag.....	3
1. Innledning.....	7
2. Landskapselementene i Skedsmo.....	7
2.1 Landskapstyper.....	7
2.1.1 Vassdragene	8
2.1.2 Kulturlandskapet	9
2.1.3 Ravinene.....	11
2.1.4 Skogen og Marka	12
2.2 Landskapskvaliteter.....	13
2.2.1 Biologisk mangfold og vilt.....	13
2.2.2 Jordressurser.....	15
2.2.3 Vannkvalitet og erosjon	15
2.2.4 Estetikk og variasjon	16
2.2.5 Identitet, historie og fornminner.....	16
2.3 Aktiviteter.....	17
2.3.1 Jordbruk.....	17
2.3.2 Skogbruk	17
2.3.3 Friluftsliv og rekreasjon	18
2.3.4 Bosetting og utbygging	19
2.3.5 Vern.....	19
2.3.6 Annen arealbruk	21
3. Målsetninger og overordnede føringer.....	21
3.1 Nasjonale målsetninger	21
3.2 Regionale målsetninger	23
3.3 Kommunens målsetninger.....	23
4. utfordringer.....	24
4.1 Nedbygging av arealer	24
4.2 Forvaltning, bruk og skjøtsel av arealer.....	26
4.2.1 Forbedring av vannkvaliteten.....	26
4.2.2 Forvaltning av biologisk mangfold	27
4.2.3 Forvaltning av landskap og kulturminner	28
4.2.4 Forvaltning av friluftsområder	28
4.2.5 Næringstiltak i jordbruket	29
4.2.6 Næringstiltak i skogbruket	30
5. Virkemidler	30
5.1 Økonomiske virkemidler.....	30
5.2 Juridiske virkemidler.....	31
5.2.1 Relevant lovverk	31
5.2.2 Lokale bestemmelser.....	33
6. Litteratur.....	34

Vedlegg	35
Vedlegg 1 Data om landbruket	35
Vedlegg 2 Tabeller.....	36
Vedlegg 3 Oversikt relevante lover	56
Vedlegg 4 Kart.....	62

Sammendrag

Innenfor Skedsmo kommunen finnes det en rekke viktige natur- og kulturverdier. Disse ligger både i tettbebyggelsen og i natur- og kulturlandskapet omkring. De er viktige for innbyggernes livskvalitet og skal i henhold til gjeldende kommuneplan vernes mot inngrep og nedbygging. Fordi kommunen ligger i et område med stort utbyggingspress, har man ønsket å lage en utredning som gir en sammenstilling av hvor man finner de ulike natur- og miljøkvalitetene. Denne skal danne grunnlag for vurdering av den langsiktig disponeringen av de åpne arealene i forbindelse med revisjonen av kommuneplanen. I denne revisjonen må man også må ta hensyn til at kommunen har sluttet seg til den regionale knutepunktstrategien, slik den fremkommer i fylkesdelplanen for Romerike. Utredningen bygger på tidligere kartlegginger av ulike naturfaglige kvaliteter og av kulturlandskapselementer, gjennomført fra 1994 og fremover.

Status

Landskapet i Skedsmo kjennetegnes ved et godt definert landskapsrom avgrenset med skogkledde åser. Her finner man landskapselementer som har mange kvaliteter som kulturlandskap med viktige kulturminner, et relativt stort biologisk mangfold, gode jordressurser og gode muligheter for friluftsliv og rekreasjon. Landskapet har stor estetisk verdi fordi det fremstår som åpent, omkranset av skogvokste åser, har stor variasjon og gir oversyn og utsyn. Kulturlandskapet er også bærer av Skedsmos historie og identitet og er båndet mellom fortid og nåtid. Alt dette gjør de åpne arealene verdifulle for befolkningen.

De viktigste landskapstrekkene i det åpne kulturlandskapet i Skedsmo er

- vassdragene Nitelva, Sagelva og Leira med elvedalene og elveslettene. Vassdragene er varig vernet mot utbygging. De utgjør svært viktige naturtyper i forhold til biologisk mangfold. De er også viktige kulturlandskapselementer. Også Øyeren er viktig for friluftsliv og rekreasjon for Skedsmos befolkning. Sørumsneset og Holmen er vernet som naturreservater, Sogna som naturområde og Leirelvområdet som hovedsakelig landbruks- og naturområde.
- ravinene, som kan sies å være vår arv fra istiden. Bøler/Farseggen og Tveita/Møyen som utgjør relativt store ravineområder, er svært viktige, også i nasjonal målestokk. Mindre ravineområder på Valstad, Slogum, Huseby, Brauterbakken, Leikvoll og Asak er også viktige ut fra geologiske vurderinger og for det biologiske mangfoldet og som kulturlandskapselementer.
- åsryggene og skogområdene, som har betydning for det visuelle inntrykket av landskapet i kommunen. De gir variasjon i landskapet og muligheter for oversyn og utsyn. Skogområdene er viktige for biologisk mangfold og som områder for friluftsliv og rekreasjon. Kongsrudtjernområdet er vernet pga. stort biologisk mangfold og Høgsmåsan fordi den utgjør en særegen naturtype. Deler av skogområdene (Skjettenåsen, Gjelleråsen og Romeriksåsen) ligger innenfor Markagrensen, som er en grense fastsatt i medhold av Plan- og bygningsloven, og som begrenser utbygging inn i Marka.

Kulturlandskapet generelt er også viktig for innbyggernes identitet og for Skedsmos historie, ved at det knytter fortid og nåtid sammen. I tillegg utgjør elvene viktige særtrekk der de bukter seg som stille floder. Kulturlandskapet i Skedsmo er sterkt preget av den landbrukspolitikken som har vært ført etter den 2. verdenskrig, med stor vekt på ensartede driftsformer. I tillegg til områdene nevnt ovenfor er også Skedsmovollen, Branderud/Asak, Brøter/Tomt/Kjus, Vardeåsen, Kjeller/Nitteberg, Solberg/Skolsegg/Hvam og Hellerud viktige

kulturlandskapområder. I alle kulturlandskapsområdene finner vi viktige kulturminner/kulturmiljøer og til dels fornminner. Området rundt Skedsmo kirke er regulert for bevaring. Også bygninger på Skedsmovollen, Lahaugmoen og langs Fetveien på Kjeller flystasjon, samt enkelte områder/bygninger på Strømmen og Lillestrøm, er fredet eller regulert for bevaring.

I Skedsmo har man verdisatt i alt 160 lokaliteter for biologisk mangfold (naturtyper) som svært viktige (nasjonalt), viktige (regionalt) og lokalt viktige. De er i all hovedsak knyttet til myr, ferskvann og våtmark, ulike kulturlandskapstyper og skogen. De fleste av de svært viktige naturtypene er knyttet til at man her finner truede dyrearter, særlig amfibier (salamandre og spissnutet frosk) og verdifulle skogtyper (edelløvskog og gråor/heggeskog). Det er også kartlagt viktige viltområder og viktige trekkveier for hjortevilt. Til dels følger disse trekkveiene vassdragene og ravinene, men de krysser også veier, bl.a. ved Solbergveien-Fossum, Høgslund, Berger, Kirkeveien - Riisveien, Kjeller - Nitteberg, Tømte -E6. Også på Asak er det et viktig viltområde.

Det er i alt 162 eierenheter i landbruket i Skedsmo, hvorav 60 driftsenheter i jordbruk. Det er mest kornproduksjon, men 12 bruk driver med storfe, 5 med gris, 3 med sau og 4 med fjørfe. Man finner også hestehold. Det meste av skogen drives som tradisjonelt skogbruk i kombinasjon med jordbruk. De fleste skogeierne overlater driften til entreprenører med fagkompetanse. Mange er med i sertifiseringsordninger som skal sikre at det også tas miljøhensyn ved avvirkingen.

Generelt er jordsmonnet i Skedsmo godt. Ca. 80 % er svært godt egnet, godt egnet eller egnet til kornproduksjon, vurdert ut fra jordsmonn, klima og helling på terrenget. Arealene gir generelt store avlinger, og de er derfor viktige for nasjonal matvaresikkerhet. Store deler av arealet er planert. Det er en bekymring på nasjonalt og regionalt nivå når det gjelder nedbygging av jordbruksarealene og vanhevd av jorda, og det er utarbeidet et forslag til en regional jordvernstrategi for å begrense omdisponeringen av de beste jordressursene. For Skedsmo vil det kunne bli et særlig press for omdisponering i randsonene til Lillestrøm og Strømmen. Her vil det kunne være stor økonomisk gevinst for grunneier ved utbygging. For øvrig kan det være et ønske for oppdeling av landbrukseiendommer ved generasjonsskifter.

Vannkvaliteten i vassdragene i Skedsmo er generelt dårlig, når det gjelder nivået av næringsalter (fosfor og nitrogen), partikler, organisk stoff og bakterier. Kommunen har fastsatt vannkvalitetsmål som skal sikre at vannet kan benyttes til bading og rekreasjon, jordvanning og fritidsfiske. For å nå disse målene må det gjennomføres tiltak for å redusere utslippene fra kommunalt avløp, bl.a. å utbedre det offentlige ledningsnett, og å utbedre private renseløsninger i spredt bebyggelse, samt å unngå ny spredt bebyggelse. I tillegg må utslippspunktet fra RA-2 flyttes ut av Nitelva til Øyeren, som har større kapasitet til å motta dette avløpsvannet. Innen landbruket må man søke å unngå erosjon, bl.a. ved å gå bort fra høstpløying og å sikre kantvegetasjon/grasdekke langs vassdragene, også ved hogst.

I kommunen er det gode muligheter for friluftsliv og rekreasjon, særlig knyttet til vassdragene og skogområdene, men også til friområdene, turveiene og nærmiljøanleggene. Kommunen har klart å bevare et tydelig skille mellom tettstedene og det "grønne". Det anses å være viktig for Skedsmos innbyggere at det generelt er kort vei til friluftsområdene, og at det er muligheter for en stor opplevelsesrikdom, fra det urbane til det landlige, innen korte avstander. Kommunens sammenhengende grøntstruktur er viktig i denne sammenhengen.

Overordnede og lokale målsetninger og retningslinjer

Det er fastsatt nasjonale målsetninger som direkte eller indirekte vil påvirke på kommunens arealdisponering. Disse er knyttet til bærekraftig bruk og biologisk mangfold, friluftsliv, kulturminner og kulturmiljøer, vannforurensning og luftforurensninger, inkludert utslipp av klimagasser, samt til landbrukspolitikken. Også målsetningene og strategiene i fylkesdelplanene for miljøvern og for landbruk for Romerike legger føringer for kommunens forvaltning. Kommunen har selv i sin kommuneplan vektlagt betydningen av en bærekraftig arealdisponering og har understreket at kommunens viktigste landskapskvaliteter (horisontlinje, ravinelandskap, elvelandskap og kulturlandskap) skal ivaretas. Man vil også sikre de estetiske, rekreasjons-, opplevelses- og næringsmessige verdiene i kultur- og naturlandskapet.

Vassdragene er gitt varig vern mot utbygging, og det er vedtatt en differensiert vassdragsforvaltning som medfører restriksjoner i forhold til utbygging i et belte på 100 m langs store deler av vassdragene. Fastsatte vannkvalitetsmål for vassdragene har også betydning for utbyggingen i kommunen generelt og langs vassdragene spesielt. I tillegg er det etablert friområder i både tettbygde og spredtbygde deler av kommunen. Man kan derfor si at gjeldende kommuneplan på en god måte har ivaretatt kommunens viktige kulturlandskapselementer.

Utfordringer

For di Skedsmo ligger i et pressområde med relativ stor aktivitet når det gjelder næringsutvikling, er det et press for å få til ytterligere utbygging, både av boliger og av næringsbygg, i kommunen. Med dette følger også behov for arealer til teknisk og sosial infrastruktur. Samtidig skal man sørge for bevaring av områder som er viktige for biologisk mangfold og for selve kulturlandskapet, samt viktige jordressurser, grøntområder og friluftsområder. Kommunen følger en samordnet areal- og transportpolitikk og har sluttet seg til den regionale knutepunktsstrategien for Romerike, med Lillestrøm/Strømmen som regionsenter. Med dette følger en utvikling i mer bymessig retning for disse to stedene, samtidig som man har en politikk som innebærer at man kan omregulere ”inneklemt” landbruksområder og landbruksområder som ligger langs viktige kollektivtraséer. Samtidig har kommunen hatt en restriktiv linje når det gjelder å tillate spredt bebyggelse.

Ved utbyggingen av Lillestrøm og Strømmen til enheter av mer bymessig karakter vil det være en utfordring å få til gode byplanmessige løsninger som inkluderer grøntsonene, slik at viktige friområder, sammenhengende grøntkorridorer, barnetråkk, o.l. sikres. Samtidig vil det være en utfordring å sikre de ”grønne” områdene i nærområdene, som kulturlandskap og naturområde, samt til rekreasjon og friluftsliv, og å unngå nedbygging til boliger, skoler og idrettsanlegg.

Det vil også være utfordringer knyttet til forvaltning, bruk og skjøtsel av arealene, både for å forbedre vannkvaliteten i vassdragene og for forvaltningen av biologisk mangfold. Vern kan være aktuelt for enkelte områder. For noen områder vil det være nødvendig med skjøtelsesplaner som kan inkludere større bruk av beitedyr og å ivareta mer tradisjonell drift. For andre områder vil det være riktig med en ”naturlig” utvikling uten menneskelig inngripen. Skjøtselen må legges opp i samråd med grunneier og også ta hensyn til rekreasjon og friluftsliv, bl.a. sportsfiske, og lystilgang i jordbruket. Samtidig vil det være viktig at så vel turveier som driftsveier og andre inngrep, f.eks. grøfting og drenering, ikke skaper barrierer for dyreliv og friluftsliv. Eventuelle konflikter mellom ulike brukere må synliggjøres og søkes løst.

Skjøtselsplaner og sikring vil også være viktig for forvaltningen av kulturlandskapet og kulturminnene. For kulturminnene i skog er det behov for en kartlegging og registrering. Det er også behov for en ny områdetakst i skogen, og det vil være viktig at man får gjennomført kulturtiltak, ungskogpleie, førstegangstynning og varierte hogstformer. Bruk av hest i skogbruket kan være viktig for å bevare kunnskap om den mer ”gammeldagse” skogsdriften, bl.a. for bruk i områder som krever mer skånsom hogst.

Bonden vil i tillegg til å være matprodusent være en viktig skjøtselsarbeider. Det er derfor en utfordring å legge opp til en viss langsiktighet i arealdisponeringen og gode økonomiske rammebetingelser som også kan sikre at deltidsbonden og bønder som disponerer store arealer, bl.a. gjennom tilleggsjord, får nok tid til skjøtselsarbeidet og til å drifte gården miljømessig, bl.a. ved å unngå høstpløying. Vanhevd (dyrkbare jord ligger brakk) er et tiltakende problem i Skedsmo.

Mange raviner og andre landbruksområder har gjennom årene blitt planert ved tilførsel av masser fra bl.a. bygg- og anleggsvirksomhet. Slik deponering av bygg- og anleggsavfall er i dag relativt godt betalt og kan føre til en nedbygging av arealer som er viktige for biologisk mangfold. Det vil være en utfordring å begrense slik deponering i mindre raviner, samt å sikre at eventuell tillatt oppfylling gjøres miljømessig forsvarlig og at det kun benyttes rene, ikke forurensede, masser.

Virkemidler

Det offentlige har både økonomiske og juridiske virkemidler til disposisjon i sin forvaltning av de åpne arealene. Det kan gis tilskudd til miljøtiltak i landbruket knyttet til forurensning og skjøtsel av kulturlandskapet, samt til nærings- og miljøtiltak i skogbruket.

Det viktigste lovverket for kommunens arealforvaltning er plan- og bygningsloven. Den er et viktig verktøy for å sikre viktige naturinteresser og hjemler vern og bevaring av landskap, natur og kulturminner. Større tiltak må konsekvensutredes.

Andre viktige lover er jordloven, skogloven, konsesjonsloven, forurensningsloven, naturvernloven, kulturminneloven og vannressursloven. Til alle lovene er det utarbeidet mer spesifikke forskrifter og i noen tilfeller rikspolitiske retningslinjer, bl.a. når det gjelder transport- og arealplanlegging og vernede vassdrag. Skedsmo har, som nevnte, vedtatt lokale bestemmelser knyttet til vassdragsforvaltningen og har fastsatt en Markagrense for skogområder på Skjettenåsen/Gjelleråsen og Romeriksåsen i medhold av plan- og bygningsloven.

1. Innledning

Gjeldende kommuneplan legger til grunn at det innenfor kommunen finnes "... en rekke natur- og kulturverdier som skal vernes mot inngrep og nedbygging. Disse ligger både i tettbebyggelsen og natur- og kulturlandskapet omkring og danner et viktig grunnlag for den livskvalitet som kommunen kan tilby sine innbyggere". Disse arealene kan imidlertid også være under utbyggingspress. I forbindelse med revidering av kommuneplanen anses det derfor som viktig å få avklart status til disse områdene gjennom en "landskapsutredning". Denne utredningen danne grunnlag for en vurdering av områder som skal gis særlige markeringer og bestemmelser i kommuneplanens arealdel, og om det kan være aktuelt med sterkere vern/sikring i form av reguleringsplaner, el. Utredningen kan også danne grunnlag for kommunens politikk knyttet til de åpne arealene.

De viktigste landskapselementene det dreier seg om er vassdragene, kulturlandskapet med åsene, ravinene, skogen og Marka. Disse områdene har ulike kvaliteter knyttet til biologisk mangfold, vann- og jordkvalitet, estetikk og variasjon, samt til identitet, historie og fornminner. Områdene rommer ulike aktiviteter, som jord- og skogbruk, friluftsliv og rekreasjon, samt naturvern, landskapsvern og vern av kulturminner og kulturmiljøer. Kommunen har gjennom flere registreringer og kartlegginger fra 1994 og fremover fått en oversikt over dette. Rapportene fra disse registreringene med nødvendige oppdateringer (se litteraturliste i kap.7) ligger til grunn for arbeidet med denne landskapsutredningen.

Ved den politiske behandlingen av disse rapportene ble det fattet vedtak om at vern og sikring av de viktigste landskapselementene skal vurderes. I gjeldende kommuneplan er det til en viss grad tatt hensyn til resultatene dette, bl.a. ved at ravineområdene Bøler/Farseggen og Tveita/Møyen, samt områder langs Nitelva og Leira er markert som "LNF-områder hvor naturvern er dominerende". Leirelvområdet er nå regulert til hovedsakelig landbruk og naturvern i medhold av Plan- og bygningsloven.

I denne landskapsutredningen er det også gitt en vurdering av hele grøntstrukturen, inkludert friområdene i de tettbygde områdene i kommunen. Disse friområdene er viktige i den totale grøntstrukturen, bl.a. fordi de utgjør viktige bindeledd mellom de ulike delene av det åpne landskapet i Skedsmo.

En arbeidsgruppe med landskapsarkitekt Hege Cecilie Ludvigsen, Kultur, avdelingsarkitekt Lena Skjølås Bilic, Plan, Teknisk, landbrukssjef Knut Samseth, Regionkontor landbruk, overingeniør Morten Eirik Eines, Geodata, og miljøplanlegger Sigrid L. Bjørnstad, Rådmannskontoret, har utarbeidet rapporten. Arbeidet har vært ledet av en styringsgruppe med plansjef Birger Larsen, kultursjef Roald Hansen og plan- og næringssjef Andreas Bjørnnes.

2. Landskapselementene i Skedsmo

2.1 Landskapstyper

Landskapet i Skedsmo kjennetegnes ved at det ligger i et godt definert landskapsrom med skogkledde åser som avgrensning. De viktigste karaktergivende landskapstrekkene er

- vassdragene/ravinene/elveslettene
- jordbruksarealer
- skogkledde åsrygger
- byen og tettstedsområder

2.1.1 Vassdragene

Leira, Nitelva og Sagelva utgjør viktige landskapselementer i Skedsmo. De er på grunn av sine store naturfaglige verdier varig vernet mot kraftutbygging.

Leira har et 16,5 km langt meanderende (slyngende) løp gjennom Skedsmo og danner en større elveslette fra Leirsund til samløpet med Nitelva. På denne strekningen finnes også de avsnørte kroksjøene (stiller) Tomtstilla, Brauterstilla og Stilla. Elvesletta har vært og er flomutsatt og har unike naturfaglige kvaliteter vegetasjonsmessig (edelløvsskog med gråor/heggeskog og mandelpil, rik vann- og sumpvegetasjon) og et meget rikt fugleliv (andefugler og andre vadefugler, sangere, spurvefugler, mm.). I Leira er 22 fiskearter registrert. Leirelvområdet har således et meget stort artsmangfold og rommer store opplevelsesverdier. Det har et stort potensial for rekreasjon og friluftsliv, men tilgjengeligheten er relativt dårlig. Området er i gjeldende kommuneplanen markert som LNF-området hvor naturvern er dominerende, men er senere regulert etter PBL, hovedsakelig som landbruksområde og naturvernområder.

Nitelva har et ca. 9,8 km langt løp gjennom kommunen, fra grensen til Nittedal til grensen til Fet, før utløpet i Øyeren. Elva renner gjennom jordbruksområder, næringsområder (Hvam og Kjeller) og passerer Lillestrøm. Elva er på denne strekningen stilleflytende og har karakter av en rolig flod. Det er våtmarksvegetasjon med elvesnelle- og starrvegetasjon, samt gråor/heggeskog, lågurtskog, rike fuktenger og kalkfattige tørrenger. Flere steder er den opprinnelige kantvegetasjonen fjernet i forbindelse med jordbruksdrift, utbygging eller opparbeidelse til park/friluftsområde. Våtmarksområdene langs elva har stor betydning som raste- og hekkeplasser for mange ulike fugler. De vanligste fiskeslagene i Nitelva i Skedsmo er gjedde, mort, abbor, gjørs og en rekke karpefisker. Området rundt våtmarksområdet ved Sogna er vernet i medhold av PBL. I tillegg er noen områder ved Stavstranden og Valstad markert som LNF-område hvor naturvern er dominerende i kommuneplanen.

Sagelva har et ca. 2,5 km langt løp i Skedsmo, fra grensen til Lørenskog til den løper sammen med Nitelva i Skjærvagapet. Elva renner gjennom tettstedet Strømmen og har små fosser, stryk og kulper. Det er relativt sparsomt med vegetasjon langs elva, men det finnes en større forekomst av spisslønn og en del varmekjære treslag som alm, ask, hassel, gråor, selje, mm. Sagelva og elvebreddene har betydning for dyrelivet og fungerer også som en grønn korridor gjennom tettbebyggelsen. Arbeidet med å etablere Sagelva miljø- og historiepark har startet.

I Skedsmos del av Romeriksbåsen er det noen tjern som drenerer mot Nitelva, mens tjernene i Asakmarka generelt drenerer mot Øyeren. Det finnes også mindre bekker som går gjennom jordbrukslandskapet og renner ut i Nitelva, Leira eller Sagelva. Ulvedalsbekken renner mot Gjerdrum. Alle bekkedragene er viktige korridorer for vilt.

Øyeren er en viktig del av nærmiljøet for Skedsmos innbyggere og benyttes til båtliv og annet friluftsliv og rekreasjon. Øyeren er 72,5 km² og har en lengde på ca. 33 km. Øyeren har til alle tider vært en viktig ferdselsåre. Den har vært regulert siden 1862, først for å dempe vårflommen og bedre transporten, bl.a. tømmerfløtingen, senere for produksjon av vannkraft. Vannstandsreguleringen påvirker også vannstanden i Leira og Nitelva som sammen med Glomma renner ut i nordenden. Her finner man Nord-Europas største innlandsdelta, med et komplekst natursystem av forgrenete elveløp, våtmarker, sandbanker, bakevjer, grunne laguner, avanserte meandersjøer, meanderende elver, øyer og mer åpne innsjøarealer. I syd finner man dyp på ned til 75 m, og man har her et økosystem med "den dype næringsfattige innsjø karakter". Det er uvanlig at man finner slik spennvidde i én og samme innsjø, og

Øyeren er helt unik i norsk og nordisk sammenheng. Den er Norges mest artsrike innsjø når det gjelder fisk, fugl og vannvegetasjon. Nordre Øyeren Naturreservat ble opprettet i 1975 på grunn av det rike plante- og dyrelivet og fikk i 1985 status som Ramsar-område (våtmark). Det er i alt registrert 260 ulike fuglearter i naturreservatet. Sørumsneset Naturreservat ligger i Skedsmo i tilknytning til Nordre Øyeren Naturreservat.

2.1.2 Kulturlandskapet

Generelt defineres "kulturlandskap" som ethvert landskap som er påvirket av mennesket eller dets virksomhet, i motsetning til naturlandskapet som grovt sett er uten fysiske spor av mennesker og som oppfattes som urørt. Sån sett må man nesten kunne karakterisere hele landskapet i Skedsmo som kulturlandskap. Bruken av arealene har vekslet gjennom tidene med endringer i befolkningstetthet, driftsformer og økonomisk utvikling.

Det åpne kulturlandskapet i Skedsmo er preget av store jordbruksarealer som stiger opp fra elvene og opp mot de skogkledde åsene, Rælingsåsen, Gjelleråsen, Romeriksåsen, Vardeåsen og Bjørholen (Asak).

Dagens kulturlandskap er i stor grad preget av den landbrukspolitikken som har vært ført etter 2.verdenskrig, med hovedvekt på ensartede driftsformer som kornproduksjon og stor grad av bakkeplanering. Store deler fremstår som et rolig, bakkelandskap, med gårdsanlegg strategisk plassert og brutt opp av enkelte skogkledde raviner og noen mindre åser, som Brånåsen, Nitteberg, Sørumsåsen og Oksefjellet. Dette åpne kulturlandskapet har en stor opplevelsesmessig og identitetsskapende verdi.

Store deler av kulturlandskapet har en viktig funksjon som tettstedsnært rekreasjonsområde. Driftsveier i jordbruksområdene har betydning som turveitraséer og gir sammen med åkerholmer og randvegetasjon en verdifull variasjon i landskapet. Mange deler av kulturlandskapet er viktige for biologisk mangfold. Kulturlandskapet inneholder også viktige kulturhistoriske elementer som gamle ferdselsveier, rester etter tidligere driftsformer, bygdeborger, gravrøyser osv. Disse innslagene forteller oss noe om den historiske tilknytningen og er viktige i undervisnings- og opplevelsessammenheng.

I "Landskap, Kulturlandskap og Kulturminner i Skedsmo" utarbeidet i 1997 av Skedsmo kommune ved Plan, næring og miljøvern avdelingen og Sektor for kirke og kultur, er viktige kulturlandskap delt inn i A-, B- og C-områder, hvor

- **A-områder** er definert som viktige kulturlandskap med hensyn på evne til rik historisk dokumentasjon, sjelden geologi, sjelden og mangfoldig botanikk. Områdene er også viktige som grøntdrag og identitetsskaper.
- **B-områder** er definert som kulturlandskap som er noe forandret, men som er viktige som grøntdrag og identitetsskaper.
- **C-områder** er definert som kulturlandskap som er sterkt utbygget og forandret.

I dette dokumentet har vi valgt å konsentrere oss om A- og B-områdene. Spesielt verdifulle kulturlandskapsområder i Skedsmo fremgår av tabellene 2.1 og 2.2. og av kart i vedlegg 4.

Tabell 2.1 A-områder i Skedsmo

Nr	Område	Beskrivelse
1	Kongsrud	Landskapet veksler mellom åpen åker, beite, skog, skrenter, vannflater, kulturminner, randsoner, tun og åkerholmer. Området særpreges av et småskala-landskap i motsetning til de fleste andre steder i kommunen. Forekomsten av gammel granskog på marine sedimenter er ikke vanlig i dag. Øst for tjernet vokser løvskog. Den varierte vegetasjonen fører til et rikt dyreliv. Alle norske spettarter er registrert i den gamle skogen. I Norge finnes det fem amfibiearter, og Kongsrudtjern er eneste kjente lokalitet der <i>alle</i> artene er registrert. Området ble vernet i 2002.
2	Leira/ Nordre Øyeren	Et karakteristisk elveslettelandskap, med buktende elveløp og avsnørte kroksjøer. Vegetasjonen langs Leira består vesentlig av edelløvskog, med gråor og hegg, og flommarkskog karakterisert av mandelpil. Enkelte steder er kantvegetasjonen smal eller mangler helt mot dyrka mark. Kantvegetasjon og våtmarksområder er viktige biotoper for en rekke dyre- og fuglearter. Store åpne jordbruksarealer preger kulturlandskapet. Langs enkelte arealer, som raskt blir satt under vann vår og høst, er det bygget flomvoller. En del erosjonssikringsarbeider er foretatt. På lang sikt vil dette kunne hindre dannelsen av nye meandrer og kroksjøer. Leirelvområdet ble regulert til hovedsakelig landbruk og naturvern i 2005.
3	Farseggen	Ravinesystemet ved Farseggen er det største og best bevarte ravineområdet i kommunen. Området rommer et meget stort biologisk mangfold, både m.h.t. dyre- og planteliv. Selve Farseggenravinen er 1,5 km lang, 700 m bred og hele 40 m. dyp. Dette er omlag 10 m dypere enn noen annen tilsvarende ravine i Skedsmo. Landskapet er harmonisk, selv med store kontraster i topografien, som veksler mellom bratte raviner, flate jordbruksareal og elvesletter. Oldtidsveien går gjennom Farseggen. Kraftlinjer, E6, Gardermobanen og søppeldeponiet på Bøler virker forstyrrende.
4	Romeriksåsene	Det er fine bryn i overgangene mot skogsområdene i syd, øst og vest. Vi finner bjørkeallé på Karterud og Myrer, og en gammel askeallé på Leikvoll. Disse har miljø- og historisk verdi. Landskapsformene fremtrer tydelig i beiteravinen. Kraftlinjene som krysser Myrersletta, er store dominerende inngrep som virker forstyrrende på opplevelsen av landskapet. På Nordli og S. Myrer er det dammer med registrert stor og liten salamander.
5	Huseby	Jordbruksområdene er varierte med åpne fulldyrket areal og raviner med beiter eller frodig løvvegetasjon. Enkelte steder er det løvvegetasjon som randsone mellom bebyggelse og dyrket mark og mot skogklede raviner og dyrket mark. Det dyrkes for det meste korn, og én gård har hester. E6 er en kraftig barriere mot Skedsmo kirke og bryter den tidligere aksene mellom prestegården og kirken. Dominerende forretningsbygg på østsiden av Presthagaveien og bensinstasjonene på Skedsmovollen kan oppleves som fremmedelement.
6	Skedsmovollen/ Løken/Slogum	Store løvtrær rundt gårdsanleggene ved Skedsmo kirke og Prestegården er med på å prege området og gi et harmonisk miljø. Ravinedalen ved Riis har varmekjær løvvegetasjon og er et grønt drag gjennom området. Beiting holder landskapet åpent og gjør terrengformene fremtredende. Ravinedalen bærer preg av lang kulturpåvirkning i form av beiting i sør og nord. E6 og Kirkeveien er fysiske barriere i og ved området og oppleves som fremmedelement sammen med en tredobbel kraftlinje.
7	Gjelleråsen	Gjelleråsen danner en skogkledd avgrensning av kommunen mot Oslo i vest. Oldtidsveien går over Gjelleråsen, og dette var en viktig ferdselsåre mellom Oslo og Romerike. Man finner tufter etter flere plasser langs traseen, bl.a. nedre Lauvåsen, øvre Lauvåsen (Sorløkka) og Kjøkkengropa (Gropaplassen) rett ved Oslogrensen. I dag er Oldtidsveien en hyppig benyttet turvei og en del av Pilegrimsleden. Variasjonen av kulturminner som bl. a. gravhauger, gravrøyser og et gammelt vardested, gir turgåere en mangfoldig opplevelse.
8	Skjettenåsen	Skjettenåsen danner en skogkledd avgrensning av kommunen mot Lørenskog i sør og vest. Skjettenåsen er et viktig nærfriområde.
9	Bråteåsen	Bråteåsen har stor betydning for mindre romdannelser på Strømmen og Skjetten. Opp til Bråte gård finner vi en bjørkeallé. Gården kan oppleves som et landemerke sett fra stasjonsområdet ved Strømmen stasjon. Beiteravinene ved Steinbekk er intakte, og beitebruken gjør at formene trer klart frem. Terrengformasjonene i beiteravinene står i kontrast til skogsområdene ved Bråteåsen og er et viktig nærfriluftsområde. En del av bebyggelsen har ikke naturlig avgrensning mot jordbruksarealet, og dette oppleves som forstyrrende på helheten i kulturlandskapet.

Tabell 2.2 B-områder i Skedsmo

Nr	Område	Beskrivelse
10	Branderud/Asak	Asakgårdene er godt synlig fra store områder. Lisiden med Asakgårdene danner den ene vegg i det overordnede landskapsrommet ved Leira. To nedlagte grustak kan oppleves som sår i landskapet, men beliggenheten inne i skogen gjør dem ikke særlig synlige. Inngrepene kan skjules med enkle tiltak, men grustakene er også historiske dokument.
11	Bøler	Se A-område nummer 3 - Farseggen. Bøler er preget av søppeldeponiet.
12	Brøter/Tomt/Kjus	Gårdene Brøter og Berg ligger fritt eksponert på koller med utsikt over Lillestrøm. Hagen på Brøter ble anlagt samtidig med hovedbygningen. Den er godt bevart og er registrert av Fortidsminneforeningen. På tunet står store trær som gir karakter til tunet. Det finnes et lysthus i alm og lønn, samt rester etter syrinlysthus og bjørkelysthus. Hagen har flere gamle roser og frukttrær. Beiteraviner langs RV 120 er godt synlige fra veien og brukes fortsatt som beiteområde.
13	Vardeåsen	Steinbruddet i Vardeåsen er et dominerende inngrep og virker forstyrrende på opplevelsen av landskapet.
14	Kjeller/Nitteberg	Gårdsbebyggelsen på markerte høyder overfor de flate områdene ved Nitelva har en monumental virkning. Alléer, trekker og store løv- og bartrær ved gårdstunene er verdifulle element i kulturlandskapet. Enkelte felt med barskog, løv- og blandingsskog og fine bryn i overgangene tilfører området variasjon og stort biologisk mangfold. Nitelva er et viktig landskapselement. Fetveien, enkelte boligfelt, industri og anlegg for forsvar og teknisk forskning dominerer området.
15	Solberg/Skolsegg/Hvam	Landskapet veksler mellom åpent jordbrukslandskap og skogkledde åser og raviner. Det er mange kanter og randsoner med fine bryn av løvtrær og blandingsskog. Et eldre hageanlegg på Søndre Brånås er registrert av Fortidsminneforeningen. Nitelva og Brånåsen er verdifulle element og gir området identitet. I Tveita-Møyenravinen er det bl.a. gammel slåttemark og flere store beiteområder. Ravinen har et mangfoldig dyre- og planteliv, og det finnes flere steder botanisk interessante tørrbakkesamfunn med kulturbetingede arter. E6 og flere kraftlinjer gjennom området kan oppleves som dominerende.
16	Nitelva	Nitelva med sitt brede, rolige elveløp, står sentralt i landskapsbildet. Valstadslora, et sumpområde med takrør, dunkjevle og flere fuglearter, er et interessant naturområde. Også langs Stavstranden utgjør våtmarksområdene et viktig landskapsmessig og naturfaglig innslag. Gårdstunene på Stav og Nordby ligger høyt og fritt i landskapet og gir området identitet. Det er fine kanter og randsoner mellom skogholt og dyrket mark, spesielt ved Nordby. Kraftlinjen ved Valstad, industriområder og boligbebyggelsen ved Solvangen kan oppfattes som fremmedelement.
17	Hellerud	Lahaugmoen ligger høyt og fritt i landskapet opp mot Gjelleråsen. Mot øst er det storslagen utsikt utover store deler av kommunen. Store trær og randvegetasjon gir et frodig og variert kulturlandskap.
18	Sagelva	Sagelva utgjør et viktig historisk minnesmerke både på grunn av elvas betydning for framveksten av Strømmen som tettsted og på grunn av restene etter eldre industrivirksomhet, som fremdeles finnes i området. Elva leverte i sin tid nok drivkraft til 17 sagbruk og 5 møller, samt en del annen tre- og stålindustri.

2.1.3 Ravinene

Ravinelandskapet er karakteristisk for deler av Skedsmo. Ravineområdene var større og mer utpreget tidligere før en del ble fylt opp og planert for å lette jordbruksproduksjonen (korn). Ravinene byr på særegne landskaps- og naturopplevelser og er en usedvanlig frodig og riktproduserende naturtype med gode leveområder for plante- og dyreliv.

Geologisk er ravinelandskap med v-formete daler dannet ved at elver gravde seg ned i de marine leirmassene, som var avsatt mens det meste av Skedsmo lå under havets overflate før

innlandsisen trakk seg tilbake for ca. 10.000 år siden. Ravinene kan dermed sies å være vår arv fra istiden. De ustabile grunnforholdene som i kraftige og langvarige regnværsperioder fører til leirras, utglidninger og rotvelt, er karakteristisk for skogen i ravinene.

Raviner i marin leire er et sjeldent landskapsfenomen i verdensmålestokk og finnes kun i Sverige og Canada i tillegg til enkelte deler av Norge (Trøndelag og Østlandsområdet). Bakkeplanering til jordbruksformål og annen utbygging har i løpet av de siste 30 - 40 år ødelagt store deler av ravinelandskapet. Det er således få større intakte områder igjen i Skedsmo og på Romerike. Selv i Romerike landskapsvernområde i Nannestad/Ullensaker, som er vernet som referanseområde for ravinene, er det foretatt inngrep.

Ravinenes kvaliteter vurderes ut fra geofaglige forhold, dvs. ut fra landskapsform og som dynamisk system, og ut fra naturfaglige forhold (flora og fauna). Leirjorda er meget næringsrik. Sammen med fuktighetsforholdene i ravedalene gir dette gode vilkår for plantevekst. I ravinene er det høgstauder som ballblom og tyrihjelmskum og varmekjære løvtrær, som ellers ikke har så mange andre voksesteder i kommunen. En del av ravinene har vært benyttet til beitemark og slåttenger, og i disse finner man spesielle plantearter, som f.eks. Maria nøkleblom. Fordi vegetasjonen er så frodig og variert, er ravinene av stor betydning som levested og korridorer for vilt, bl.a. rådyr og elg. Særlig i gråor-heggeskogen er det tette bestander av mange fuglearter. Ravinene inneholder også ofte gamle trær og mye død ved, og er derfor viktige for insekter, for spesielle fuglearter, som spetter, og for sopp-, mose- og lavararter.

Ravinene har betydning som landskapselement i jordbrukets kulturlandskap. De blir en viktig økologisk faktor i dette landskapet, fordi mye av åkerlandet ellers er uten belter av skog eller randsoner med naturlig vegetasjon.

Det er kartlagt i alt 15 ulike ravineområder i Skedsmo. I tillegg finnes det en del ravinerester som er små og/eller relativt mye berørt. En vurdering av de 15 områdene er gitt i tabell II i vedlegg 2. Viktige raviner er tegnet inn på kart i vedlegg 4.

2.1.4 Skogen og Marka

Skedsmo er en relativt liten skogkommune med ca 29.000 dekar produktiv skog. Det meste av dette ligger som barskoger på høydedragene i kommunen. Det er fattige furuskoger på tørre rygger, på næringsfattige myrer og på sandavsetninger bl.a. i Leirsund. Granskoger dominerer i liene og i søkk med gran- eller bjørkesumpskoger. Produksjonsevnen i skogene i Skedsmo er middels god i nasjonal sammenheng, med store variasjoner. Det er de næringsfattige bergartene i fjell- og morenemassene som skaper disse vekstforholdene. En stor del av skogarealene har rikt biologisk mangfold.

En mindre del av skogarealet, anslagsvis 3.000 dekar, tilhører det karakteristiske ravinelandskapet knyttet til Leira og Nitelva med sidebekker. I disse dominerer gran, men furu finnes på de tørreste ravineryggene. At det er barskogen som også dominerer i ravinene, kan til en viss grad forklares ved at man i tradisjonelt skogbruk har satsset på bartrær, men det er også sannsynlig at bartrærne er de dominerende treslagene fra naturens side.

Tidligere tiders bruk av ravinene, bl.a. svært intensivt beite har påvirket utformingen av skogen i ravinelandskapet. Skogen preges mange steder fortsatt av et tidligere hardt beitepress bl.a. ved at skogen er fleraldret og glissen. Disse sporene er nå i ferd med å viskes bort. Gamle beiter gror igjen i raskt tempo og blir til rene lauvskoger med dominans av gråor, bjørk

eller osp, og fleraldret beiteskog hogges og tilplantes med ensaldret granskog. Den rådende måten å drive skogen på i dag og det generelt lave investeringsnivået vil mest sannsynlig føre til noe større lauvinnblanding i skogen både i og utenfor ravinlandskapet.

Skogarealene i Skedsmo har stor betydning som rekreasjonsområder for befolkningen. Omtrent halvparten av skogarealene (Skjettenåsen, Gjelleråsmarka, Romeriksåsen) er underlagt Forskrift om skogbehandling og skogsdrift for skogområder i Oslo og nærliggende kommuner (Marka-forskriften), hvor hensynet til friluftsliv, naturvern, landskap og kulturminner er tillagt stor vekt. Her skal det i størst mulig grad være naturlig foryngelse og mest mulig variasjon i hogstmetode, bl.a. for å bevare og utvikle opplevelseskvalitetene. I tillegg er Markagrensen fastsatt som en grense for utbygging mot skogen i medhold av Plan- og bygningsloven.

2.2 Landskapskvaliteter

2.2.1 Biologisk mangfold og vilt

Biologisk mangfold defineres som den variasjonen av livsformer, som fines på jorden, inkludert deres arvestoffer, og det samspill de er en del av. For mennesket representerer naturens mangfold verdi som

- næring og ressurs i form av råmaterialer og som grunnlag for medisiner
- frodighet og mylder
- opplevelse og undring
- klimaformer og jordsmonndannere

Mangfoldet må bevares for å opprettholde samspillet i naturen, for å sikre produksjonsoverskudd og for ivareta andre verdier. Naturen har også en egenverdi, der enhver plante- og dyreart har rett til liv. Dette er bakgrunnen for at Rio-konvensjonen om miljø- og utvikling, samt St.meld. 58, 1996 - 97, Miljøvernpolitikk for en bærekraftig utvikling, fokuserer på bevaring av biologisk mangfold.

Det er også utarbeidet en ”rødliste” over arter som i ulike grad er truet hvis det ikke iverksettes særlige tiltak, og som benyttes til å identifisere livsmiljøer som er sjeldne. På den siste norske rødlista fra 1998 står i alt ca. 2.800 arter. Ca. 60 % av disse er knyttet til biotoper som påvirkes av skogbruk, og ca. 30% er knyttet til kulturlandskapet. Landbruket har derfor et særlig ansvar for bevaring av biologisk mangfold.

Skedsmo kommune har i 2000 - 2002 kartlagt og verdisatt de ulike naturtypene i kommunen, i tråd med retningslinjer fra Direktoratet for naturforvaltning. De ulike lokalitetene er verdisatt som svært (nasjonalt) viktige, (regionalt) viktige og lokalt viktige.

I tabell III i vedlegg 2 er gitt en oversikt over de ulike naturtypene som er registrert i Skedsmo og verdisetting av disse. Det er også gitt informasjon om hvilke områder som allerede er vernet (etter Naturvernloven eller PBL), hvilke lokaliteter som ligger innenfor Markagrensen (Romeriksåsen, Gjelleråsmarka, Skjettenåsen), hvilke skoglokaliteter som er sikret vern mot hogst i 10 år gjennom grunneieravtaler, og for hvilke områder det er kjente planer om annen fremtidig arealbruk. Lokalitetene er tegnet inn på kart i vedlegg 4.

I tabell 2.1 er det gitt en oppsummering.

Tabell 2.1 Antall og verdisetting av naturtyper i Skedsmo

Hovednaturtype	Naturtype	Antall		
		Svært viktig (nasjonalt)	Viktig (regionalt)	Lokalt viktig
<i>Myr</i>	Intakt høgmyr	1	-	-
<i>Rasmark, berg, kantkratt</i>	Sørvendt berg og rasmark	-	1	-
<i>Kulturlandskap</i>	Slåtteeenger	-	-	1
	Artsrike veikanter	-	-	1
	Naturbeitemark	-	4	7
	Hagemark	-	3	1
	Fuktenger	-	3	-
	Store gamle trær	-	7	11
	Parklandskap	-	1	1
	Erstatningsbiotop	-	1	-
<i>Ferskvann/våtmark</i>	Mudderbanker	-	1	-
	Kroksjøer, flomdammer og meandrerende elvepart	5	2	-
	Viktig bekkedrag	1	6	2
	Rike kulturlandskapssjøer	1	-	-
	Dammer	8	2	3
	Naturlige fisketomme innsjøer og tjern	4	-	-
<i>Skog</i>	Rik edelløvskog	1	4	-
	Gråor-/heggeskog	4	11	2
	Rikere sumpskog	-	-	6
	Gammel lauvskog	-	4	9
	Urskog/gammelskog	1	15	17
	Bekkekløfter	-	2	-
	Viltområde	1	4	-
	Andre viktige forekomster	-	-	1
Sum		27	71	62

Det ble samtidig gjennomført en viltkartleggingen hvor man i tillegg registrerte 10 trekkveier for hjortevilt, samt en viltbiotop hvor man antar at det hekker dvergspett, som er på rødlista.

Tabell 2.1 viser at de fleste lokalitetene av nasjonal betydning er knyttet til ferskvann/våtmark og myr. Det er her man finner truede dyre- og plantearter (røddlistearter), som stor og liten salamander og spissnutet frosk. Mange av disse lokalitetene ligger innenfor områder som er vernet (Høgsmosan, Kongsrudtjern, Sogna, Leirelvområdet).

For øvrig finnes det flest lokaliteter innenfor hovednaturtype skog, med tyngdepunkt på urskog/gammelskog. Skogbruket var tidlig ute med tiltak for bevaring av biologisk mangfold, bl.a. ved å opprette en forpliktende sertifiseringsordning for forvaltningen av skogen (Levende Skog standard). Allerede på 90-tallet fikk biologisk viktige områder et frivillig vern gjennom disse standardene. I tillegg er det gjennomført Miljøregistreringer i Skog (MiS) i regi av Landbruksdepartementet og etablert en vederlagsordning.

I Skedsmo ble MiS-registreringene gjennomført samtidig med kommunens registrering av biologisk mangfold. Naturtypene i skog og MiS-registreringene er derfor identiske områder. En god del av disse lokalitetene er vernet eller sikret mot hogst i 10 år gjennom

vederlagsordningen. Mange ligger innenfor Markagrensen (Romeriksåsen, Gjelleråsmarka) og/eller innenfor virkeområdet til Markaforskriften.

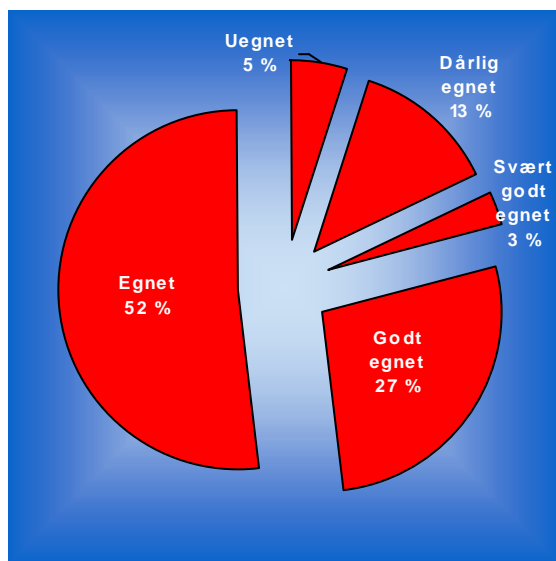
Når det gjelder rødlistede arter, er det angitt at man har funnet 8 ulike sopparter, 2 mosearter og 14 ulike karplanter i Skedsmo. Flere av funnene ble gjort for mange år siden, delvis på områder som senere er blitt nedbygget. Noen av disse artene må derfor anses å være utryddet i Skedsmo. I tillegg har man funnet 8 ulike insekter, bløtdyr og igler, samt 3 ulike kransalger, og observert noen rødlistede fuglearter, som hvitryggspett, hønsehauk, lercefalk og myrrikse.

De naturtypene i Skedsmo som er registrert som svært viktige, viktige eller lokalt viktige, utgjør 3 - 4 % av kommunens areal. Det er også betydelig biologisk mangfold utenfor de registrerte lokalitetene. Jord- og skogbruksnæringen har både offentlige krav og frivillige ordninger som skal sikre at også dette arealet forvaltes på en måte som bidrar til å opprettholde biologisk mangfold i hele kommunen.

2.2.2 Jordressurser

Skedsmo har med sine ca. 22.000 dekar et relativt stort jordbruksareal. Arealene er stort sett marine avsetninger som normalt gir gode avlinger. Jorda er i stor grad tørkesterk. Fig. 2.1 viser klassifiseringen av jordbruksarealet i Skedsmo når det gjelder kornproduksjon, basert på vurderinger av jordsmonn, helling på terreng, klima, mm..

Fig.2.1 Klassifisering av jordbruksarealet for kornproduksjon

Av fig. 2.1 fremgår det at 30 % av jordbruksarealet er "svært godt og god eget" til kornproduksjon. Dette gir korn med matkvalitet. Utover dette er ca. 50 % av jordbruksarealet også "egnet" for kornproduksjon. Ca. 20 % er "dårlig eget" eller "uegnet". Kart over jordkvaliteten er gitt i vedlegg 4.

Jordressursene i Skedsmo har hatt og har stor betydning for nasjonal matsikkerhet. Arealene sikrer store avlinger, og dette gjør jordbruksnæringen her økonomisk interessant, sett i norsk perspektiv.

2.2.3 Vannkvalitet og erosjon

Vassdragene i kommunen er i varierende grad påvirket av utslipp fra kommunal kloakk og spredt bebyggelse og fra landbruket (jord- og skogbruk), samt overvann fra tettbebyggelsen og vegene. Også naturlig erosjon bidrar til vannkvaliteten. Nesten alt kommunalt avløp ledes til Sentralrenseanlegget RA-2 og renses der før utslipp i Nitelva ved Rud.

Kommunen har fastsatt følgende vannkvalitetsmål:

Vannkvaliteten i Leira, Nitelva og Sagelva skal ivareta biologisk mangfold og forbedres slik at de tilfredsstiller følgende brukerinteresser:

- *rekreasjon og friluftsbad, ut fra bakterieinnhold som styrende parameter*
- *jordvanning for vekster i kategori 2 og 3*
- *fritidsfiske etter naturlig forekommende arter*

Generelt er vannkvaliteten for dårlig i forhold til disse målsetningene. Vannkvaliteten i Skedsmos deler av Leira og Nitelva er vurdert som dårlig ut fra innholdet av fosfor, partikler og tarmbakterier. Også i Sagelva er vannkvaliteten relativt dårlig. Vannkvaliteten i bekker og tjern er varierende.

2.2.4 Estetikk og variasjon

Generelt vil landskapet påvirke alle som lever og virker i det, og det bidrar til å gi vår tilværelse innhold og kvalitet. Landskapet er en viktig kilde til opplevelser og glede.

Vår oppfatning av et landskap vil være avhengig av hvordan vi "ser" det, dvs. hvordan vi vurderer et landskaps visuelle kvaliteter, i form av variasjon mellom åpenhet og lukkethet, mellom mangfold og ensformighet. Vi kan ha nokså ulike oppfatninger av hva vi oppfatter som kvaliteter i et landskap og følgelig også av hvilke elementer det er verdt å ta vare på og hvilke vi kan klare oss uten.

Viktige sider ved et landskap kan være:

- fremstår uberørt og naturlig
- er trolsk og fremmer fantasien
- er vilt og spennende
- gir utsikt, oversyn og romopplevelse
- har særpreg og originalitet
- er variert og mangfoldig
- gir stillhet og naturlige lyder
- trekker linjer tilbake til tidligere tiders virksomhet
- underbygger vår identitet og historie

2.2.5 Identitet, historie og forninner

Landskapet er kommunens ansikt og speil. I det er lokalsamfunnets historie avtegnet, gjennom de ressursene som man har utnyttet gjennom generasjoner, det sosiale livet, idéene en har trodd på, håpet om økonomisk vekst, mm. Landskapet inneholder forninner, kulturminner og kulturmiljøer fra tidligere tider, bl.a. bygninger, og også stedsnavn gjenspeiler aktivitetene gjennom tidene. Sånn sett kommer kommunens identitet til uttrykk gjennom sporene i landskapet. Landskapet blir et bindeledd mellom fortid og nåtid.

Gode landskap er inspirerende i folk hverdag. Folk skaper sine egne opplevelser av landskapet på grunnlag av minner, assosiasjoner og kunnskap. Det er disse opplevelsene som gir landskapet dets kulturelle og sosiale verdier i tillegg til de miljømessige og økonomiske. Og folks oppfatning av seg selv som lillestrømning eller strømning eller skedsroværing og deres stolthet over eget nærområde er preget av dagens landskapkvaliteter og den historien de gjenspeiler.

2.3 Aktiviteter

2.3.1 Jordbruk

Jordbruket i Skedsmo er i dag preget av kornproduksjon, hovedsakelig grovfôr (18.000 daa), men med grasproduksjon til egen husdyrproduksjon i deler av kommunen (3.000 daa). Kornproduksjonen kombineres ofte med husdyrhold som krever kraftfor. Store industrianlegg over konsesjonsgrensene for gris og egg finnes på Leirelvdalens vestsida.

Av 162 eierenheter i jord- og skogbruk er 60 driftsenheter i jordbruk, dvs en eller flere personer i familien på gården er engasjert på heltid eller deltid. Øvrige arealer er leid ut, i hovedsak innen kommunen. For å få produksjonstillegg må det utarbeides miljøplan og plan for helse- og sikkerhetstiltak (HSL) for gårdsbruket. Data om antall dekar og brukere i Skedsmo, basert på søknader om produksjonstillegg i 2003, er gitt i vedlegg 1.

Beitende dyr holder deler av landskapet i innmark, raviner og utmark åpent. Hele 12 gårdsbruk har storfeproduksjon, noen i kombinasjon med melkeproduksjon. Tre bruk driver med sauer, ingen med geiter. Hesteoppdrett, mm. er ikke i samme grad dokumentert, men hele sju hestebbruk har søkt om offentlig midler til drift.

En god del gårdsbruk er relativt store, og for disse kan fortsatt landbruksdrift være framtidsrettet. I tillegg er det en del småbruk, hvor man har funnet nisjer gjennom småskalaproduksjon eller gjennom tjenester, bl.a. knyttet til hestehold ol.. En gruppe jordbrukere har også vist interesse for Bondens Torv på Lillestrøm. I tillegg er gårdsturisme og lignende aktivitet på gårdsbruket (grønn omsorg) en spirende tilleggsnæring i Skedsmo.

I et bynært landbruk er betydningen av et fagmiljø for produsentene stor. Skedsmo bondelag ivaretar store deler av dette, og bøndene er også med i samvirkeorganisasjoner og forsøksringer. I tillegg kan det være viktig at man har "sammenhengende" områder hvor man har relativt likeartet drift, f.eks. husdyrhold, for å kunne utveksle faglige erfaringer.

2.3.2 Skogbruk

Skogbruket har lange tradisjoner i Skedsmo og har historisk hatt stor økonomisk betydning for utviklingen av kommunen. "Flisbyen" Lillestrøm var et sentrum for trelastproduksjon og trelasthandel til langt inn på 1900-tallet og hadde positive ringvirkninger langt ut over kommunens grenser. Skogbruket har som andre råstoffleverandører i dag liten økonomisk betydning for andre enn for dem som er direkte knyttet til næringen. Skogbruket er imidlertid en viktig forvalter av fornybare ressurser og av store miljøverdier.

Det meste av skogen i Skedsmo blir drevet som tradisjonelt skogbruk i kombinasjon med jord- eller husdyrbruk. Det er i hovedsak barskogen som drives intensivt. Løvdominert skog bl.a. i ravinene, blir i noen grad utnyttet til ved. Det er registrert 107 skogeiendommer med et gjennomsnittlig skogareal på 255 dekar. Eiendommene er, med få unntak, små eller mellomstore familiebruk, der inntektene fra skogbruket utgjør en liten del. De fleste skogeiere overlater nå selve driften og beslutninger knyttet til denne til entreprenører med fagkompetanse. Det er allikevel et aktivt skogiemiljø, som er opptatt av å opprettholde et næringsmessig skogbruk på eiendommene. Ca. 60 % av eiendommene eller ca. 90 % av skogarealet har eiere som er tilsluttet Skedsmo skogeierlag og Viken skogeierforening.

De vanligste skogbrukstiltakene er tilrettelegging av foryngelse, ungskogpleie, tynninger og foryngelseshogster, samt bygging og vedlikehold av skogsveger. Dette gjennomføres i

henhold til skogbruksplaner hvor miljøhensyn er innarbeidet, og på ulike måter avhengig av bl.a. voksested, lønnsomhet og skogeiers interesser. Med unntak av planting er arbeidsmetodene helt eller delvis motorisert. Størstedelen av skogarealene er omfattet av frivillige sertifiseringsordninger, som også sikrer at nødvendige miljøhensyn blir tatt.

2.3.3 Friluftsliv og rekreasjon

Kommunens grønne områder representerer viktige naturfaglige verdier, samtidig som de har stor betydning for innbyggernes trivsel, knyttet til rekreasjon og friluftsliv, inkludert jakt og fiske. De er også viktige for biologisk mangfold og for landbruket, og de har verdi som landskapselementer og identitetsfaktorer.

Grøntstrukturen er nettverket av små og store vegetasjonspregete områder som går gjennom hele kommunen, og til dels videre ut over kommunegrensene. Dette er en overordnet struktur på lik linje med veier og bebyggelse. Den kan være mer eller mindre sammenhengende og bestå av mange ulike områder. Den overordnede grønntstrukturen i Skedsmo er preget av jordbruksarealene og av Marka. Jordvernet har sikret et grønt preg rundt tettstedene, men har også ført til at utbyggingspresset på mindre skogområder og restarealer blir større. Dette er områder som ofte har en stor egenverdi for den nærmeste bebyggelsen, med hensyn på både rekreasjon og økologi. Jordbruksområdene spiller en viktig rolle for et sammenhengende løypenett vinterstid og sikrer kommunens landlige preg. Markagrensen har hindret bebyggelsen i å spre seg til de omkringliggende større skogarealene og åssidene.

Vassdragene Nitelva, Leira og Sagelva kan også ses på som grøntkorridorer i kommunen, og de har stor betydning for rekreasjon, landskaps- og naturopplevelse. Tilgjengeligheten langs vassdragene varierer og er stedvis dårlig. Vegetasjonen langs mindre bekker og i ravinene fremstår som viltområder eller viltkorridorer. Det er viktig at man unngår at veier blir barrierer for viltets naturlige ferdsel.

Skedsmo kommune omkranses av store skogkleddede områder med gode muligheter for friluftsliv og naturopplevelse. Romeriksåsen, Gjelleråsmarka/Skjettenmarka og Asakmarka utgjør de største og viktigste skogområdene i kommunen. Områdene er mye brukt til turgåing, skiturer, bær- og soppturer, bading, jakt og fiske. I området Brånås - Slattum (Nittedal) finner man deler av pilgrimsleden, stier langs Nitelva og stier i ravinene, og man ser inn i kulturlandskap, beite og ravineskog. Også Farseggen er et mye brukt turområde for befolkningen i Skedsmo.

I tettbygde områder av kommunen er regulerte friområder en spesielt viktig del av grønntstrukturen. Friområdene omfatter lekeområder, parker, idrettsanlegg og andre grønne områder av en viss størrelse, som er allment tilgjengelige og ikke skal bygges ut. Friområdene utgjør således viktige bindeledd mellom de ulike delene av det åpne landskapet i Skedsmo.

Et godt og variert tilbud på rekreasjonsområder med friområder, løkker, nærfriluftsområder og andre restarealer er av stor betydning for folks aktivitetsnivå og transportbehov, og de er verdifulle for barns lek og utvikling. En velutviklet grønntstruktur i tilknytning til boligområdene med forbindelseslinjer ut i større friluftsområder, gir flere mennesker mulighet til å drive rekreasjon og friluftsliv, samtidig som transportbehovet reduseres. Derfor er det viktig at de grønne lungene, lekearealene og områder med barnetråkk, ikke blir bygget ned, men sikres i planleggingen. Muligens kan man også i visse områder la gata være lekeområde, f.eks. i form av miljøgater. Det er også viktig å se kommunens grønntstruktur i sammenheng med grønntstrukturen i nabokommunene.

Gang- og sykkelveinettet og turveinettet spiller en helt sentral rolle i kommunens grøntstruktur. Disse knytter boligområdene sammen med større naturområder og nærfriluftsområder og sikrer trafikksikre, og til dels grønne, ferdselsårer til arbeidsplasser, skoler, butikker, holdeplasser, grøntområder osv.

Tabell I i vedlegg 2 gir en oversikt over grøntstrukturen i Skedsmo. Viktige friluftsområder og kulturminner i skog vil for øvrig bli registrert i forbindelse med utarbeidelsen av nye skogbruksplaner for de enkelte grunneiere; et arbeid som starter i 2005 og antas ferdig i 2008.

2.3.4 Bosetting og utbygging

For å imøtekomme boligbehovet hos kommunens befolkning samt å bidra til å avlaste situasjonen i det større boligmarkedet i regionen, har kommunen en målsetning om å tilrettelegge for boligbygging. Dette innebærer også behov for arealer til infrastruktur, veier, skoler, barnehager, mm. I gjeldende kommuneplan er det satt av noen arealer til boligbygging og til næring.

En eventuell nedlegging av Forsvarets virksomhet på Kjeller vil åpne for store muligheter for videreutvikling av Lillestrøm. Dette vil være et betydelig areal som kan utvikles til boliger og næring med tilhørende infrastruktur og integreres i Lillestrøm by. Derved vil presset for å bygge ut øvrige åpne arealer i kommunen avta.

Kommunen har hatt en relativt restriktiv politikk når det gjelder spredt bebyggelse. Dette har vært i tråd med en samordnet areal- og transportpolitikk (knutepunktsstrategi på regionalt plan). Det har også redusert behovet for individuelle løsninger når det gjelder vann og kloakk. På landbrukseiendommer kan det bli et behov for kårbolig når den yngre generasjon overtar og ønsker å flytte til gården.

2.3.5 Vern

Vern av naturområder

Av tabell 2.2 fremgår hvilke områder som er vernet i medhold av naturvernloven i Skedsmo.

Tabell 2.2 Verneområder i Skedsmo

Naturreservat	Størrelse, dekar	Kvaliteter
Holmen	80	Edellauvskog Mandelpil og gråor
Høgsmåsan	708	Myr Nedbørsmyr
Kongsrudtjern	1330 (noe i Fet)	Barskog og amfibier Mangfold av skogtyper og verdifullt vårmarksområde. Alle fem amfibiearter representert
Sørumsneset	1122	Våtmark Elveslette med meandrerende elveløp og kroksjøer. Knyttet til meget fuglerike områder i Nordre Øyeren.

I tillegg er noen mindre områder (Sogna, Geoparken, Rolf Olsensvei v/Media Øst, langs Riksvei 159 mellom Dynea - Fetveien), samt Leirelvsletta regulert til spesialområder naturvern og/eller landbruk i medhold av Plan- og bygningsloven.

Bråteåsen, Gjelleråsen og deler av Romeriksåsen faller innenfor Markagrensen og Markaforskriftens virkeområde og er følgelig underlagt restriksjoner når det gjelder

utbygging, hogst., etc. Markagrensen skal vurderes på nytt i løpet av 2006. Det synes ikke å være grunn til å endre denne i Skedsmo. Det er også meldeplikt for foryngelseshogst i Farseggen-området.

Leira, Nitelva og Sagelva er varig vernet mot vassdragsreguleringer. Skedsmo kommune har vedtatt differensiert vassdragsforvaltning for disse, hvor hensyn til naturopplevelser og friluftsliv skal veie tungt, særlig innenfor et belte på 100 m.

Vern av kulturminner/fornminner

Kulturminner er spor/levninger etter menneskets virksomhet. Lokalteter det knytter seg tradisjon, tro eller sagn til kan også være kulturminner. Bare kulturminner fra før 1537, såkalte før-reformatoriske kulturminner eller fornminner, er automatisk fredet i henhold til kulturminneloven. Gravhauger, gravrøyser, bygdeborger, gamle veifar og middelalderse kirkesteder er eksempler på fornminner man finner i Skedsmo.

Kulturminner kan vernes eller fredes i medhold av plan- og bygningsloven, kulturminneloven eller oreigningsloven. For å begrunne vern av kulturminner og kulturmiljøer benyttes delverdier som identitetsverdi, symbolverdi, historisk verdi, alder, autensitet, representativitet/sjeldenhet, variasjon/homogenitet, miljøverdi, pedagogisk verdi, skjønnhetsverdi/kunstnerisk verdi og bruksverdi.

Et formelt vern av kulturminner fører ikke automatisk til bevaring, og det beste vernet kan ofte være fortsatt bruk eller drift. Å ta vare på mangfoldet i kulturlandskapet forutsetter spesielle skjøtselstiltak. Gamle kulturmarkstyper krever aktiv bruk, ellers gror de igjen og mister sitt artsmangfold og særpreg. Ved fortsatt å beite arealene kan mye av mangfoldet opprettholdes. Bygninger og anlegg av forskjellig art krever ulike typer skjøtsel for at opplevelsesverdien skal opprettholdes. Grunneierne må ha forståelse for de verdiene som det ligger i å ta vare på og/eller videreutvikle mangfoldet i kulturlandskapet. De må vite konkret hvilke områder som er viktige, hvorfor de er viktige, og hvordan de skal skjøttes. Det finnes flere eksempler på kulturminner som formelt er vernet, men som har gått tapt på grunn av dårlig vedlikehold. For å sikre bevaring bør det derfor utarbeides skjøtelsplaner for verneobjektene. I mange tilfeller kan det være behov for økonomisk tilskudd for å iverksette særskilt skjøtsel.

Tilgjengelighet er en annen viktig side ved kulturminnevernet. Offentlig eller privat bruk av kulturlandskapet kan lett komme i konflikt med den enkelte grunneiers interesser. Konflikter kan unngås ved at man samarbeider med grunneierne om gode løsninger for opparbeidelse av turveier og merking av kulturminner.

Riksantikvaren fredet i 1992 tre av de gamle bygningene på Skedsmovollen. I mai 2004 ble i tillegg fire bygninger på Lahaugmoen fredet. I tillegg er enkelte bygninger langs Fetveien på Kjeller flystasjon fredet eller regulert for bevaring. Kommunen har regulert enkelte områder i Strømmen og Lillestrøm og rundt Skedsmo kirke til spesialområde for bevaring. Registrerte fornminner og andre kulturminner i Skedsmo er markert på kulturlandskapskartet i vedlegg 4.

Skedsmo kommune er en attraktiv kommune for boligbygging og næringsetablering. Dette øker presset på de kulturminnene som ligger i nye mulige ekspansjonsområder. Videre utbygging i Skedsmo kan føre til at flere av fornminnene blir ”innebygd”, og at kulturminnenes samspill med omgivelsene går tapt. Det er ikke noe klart mønster for hvilke

av kommunens kulturminner som er mest utsatt. Den gamle bebyggelsen på gårdene kan være offer for like store endringer som industrielle kulturminner og verneverdige villaer i tettstedsområdene.

Selv med automatisk fredning er presset på kulturminnene stort. Hvert år forsvinner et relativt stort antall kulturminner enten ved uhell, mangelfull saksbehandling, viten eller vilje. Kulturminner har stor verdi når de ses i sammenheng med det landskapet de er en del av, og de bør derfor bevares i den landskapstypen de opprinnelig hørte hjemme i. Opplevelsesverdien kan bli kraftig forringet ved store inngrep og endringer i omgivelsene.

Det finnes fremdeles en del verneverdige enkeltobjekter i Skedsmo, men det er vanskelig å finne hele miljøer der kulturminnene sammen forteller en mer samlet historie om stedets utvikling og folks dagligliv i området. Kommunen bør både sikre enkeltobjekter og større miljøer der det er bevart et tverrsnitt av historien frem til i dag. Mange er skeptiske til å verne "vår egen tid". Men det har vist seg at samfunnet gjennomgår store endringer i raskere tempo enn noen gang tidligere, og nyere tids kulturminner er like utsatt for endringer og ødeleggelse som fornminner.

2.3.6 Annen arealbruk

Det er anlagt et avfallsdeponi i én av ravinene på Bøler. Dette drives av Romerike avfallsforedling, et interkommunalt selskap med 8 kommuner på Romerike som eiere. Levetiden på dette deponiet er stipulert til minst 35 år. Området vil etter avsluttet drift bli tilbakeført til landbruksformål.

Det nedlagte kommunale avfallsdeponiet i Brånåsdalen er tilbakeført til landbruk. I tillegg hadde Oslo kommune tidligere et deponi på Lund/Huseby. Dette området er nå LNF-området, men det er behov for en endelig avslutning med et toppdekke med jord.

Flere steder i kommunen har det vært tatt ut grus, bl.a. ved Lahaug og på Asak, og det drives et større pukkverk ved Vardeåsen. Dette pukkverksområdet er regulert til masseuttak, steinbrudd, etc. Området skal settes i stand når driften er avviklet, forventet i ca. 2030.

3. Målsetninger og overordnede føringer

3.1 Nasjonale målsetninger

Overordnede mål for regjeringens *miljøvernpolitikk* og for forvaltning av natur og miljø fremgår av St.meld.21 (2004 - 2005) Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand. Følgende mål gjelder for de områder som direkte eller indirekte legger føringer for kommunens disponering av sine arealer:

Bærekraftig bruk og vern av biologisk mangfold

- Naturen skal forvaltes slik at arter som finnes naturlig, sikres i levedyktige bestander og slik at variasjonen av naturtyper og landskap opprettholdes og gjør det mulig å sikre det biologiske mangfoldets fortsatte utviklingsmuligheter
- Kulturlandskapet skal forvaltes slik at kulturhistoriske og estetiske verdier, biologisk mangfold og tilgjengelighet opprettholdes.
- Jordressurser som har potensial for matkornproduksjon, skal disponeres slik at en tar hensyn til framtidige generasjoner

Friluftsliv

- Alle skal ha mulighet til å drive friluftsliv som helsefremmende, trivselskapende og miljøvennlig aktivitet i nærmiljøet og i naturen for øvrig

Kulturminner og kulturmiljøer

- Mangfoldet av kulturminner og kulturmiljø skal forvaltes og tas vare på som bruksressurser og som grunnlag for opplevelse og verdiskaping. Et representativt utvalg av kulturminner og kulturmiljøer skal tas vare på i langsiktig perspektiv.

Overgjødsling og oljeforurensning

- Det skal sikres en vannkvalitet i ferskvannsforekomster og i marine områder som bidrar til opprettholdelse av arter og økosystemer og som ivaretar hensynet til menneskers helse og trivsel.

I tillegg gjelder EUs vanddirektiv med en målsetning om at vassdragene skal ha en god økologisk og kjemisk status (minst tilstandsklasse 2 i SFTs klassifiseringssystem) innen 2015.

Klimaendringer, luftforurensninger og støy

- Konsentrasjonen av klimagasser skal stabiliseres på et nivå som vil forhindre farlig, menneskeskapt påvirkning av klimasystemet.

I stortingsmeldingen er dessuten behovet for en styrking av skogvernet vektlagt.

Norge har undertegnet Europarådets landskapskonvensjon, som trådte i kraft 01.03.04. Formålet er å verne, forvalte og planlegge landskap, med et hovedfokus på hverdagslandskapet.

Nasjonale føringer for **landbrukspolitikken** er gitt i St.meld 19 (1999-2000), «Om norsk landbruk og matproduksjon». Landbruket skal i tråd med samfunnets behov:

- produsere helsemessig trygg mat av høy kvalitet med bakgrunn i forbrukernes preferanser
- produsere andre varer og tjenester med utgangspunkt i næringens samlede ressurser
- produsere fellesgoder som livskraftige bygder, et bredt spekter av miljø- og kulturgoder, og en langsiktig matforsyning

Jordbruket er en langsiktig næring som utnytter naturressurser og biologiske prosesser i produksjon av mat og andre goder. Det er derfor behov for en styrking av jordvernet, og det er grunnleggende for matsikkerheten at produksjonsmulighetene opprettholdes på lang sikt. Stortingsmeldingen understreker da også at nasjonal matproduksjon må være et hovedelement i en langsiktig forsyningsikkerhet. Samtidig må det innenfor det sivile beredskap planlegges for beredskapstiltak mot ulike typer kriser. I St.prop. nr. 1 (2004 - 2005) har Landbruk- og matdepartementet lansert målsetninger om at omdisponeringstakten for de mest verdifulle jordressursene skal halveres innen 2010.

Stortingsmeldingen understreker også jordbrukets betydning for miljøgoder som kulturlandskap, kulturminner, biologisk mangfold og god plante- og dyrehelse. Det er et mål i stortingsmeldingen å sikre og vedlikeholde det biologiske mangfoldet. Mange av de truede artene i Norge i dag er avhengig av tradisjonell jordbruksdrift. Også for de andre miljøgoder er et aktivt jordbruk nødvendig.

”Landbruk Pluss” er navnet på Landbruk- og matdepartementets nye strategier for et framtidsrettet landbruk. I løpet av 2004 ble det satt i gang regionale strategiarbeid på 3 hovedområder:

- landbruksbasert næringsutvikling
- miljø og kulturlandskap
- arealforvaltning/jordvern

3.2 Regionale målsetninger

Fylkesdelplan miljøvern:

- Jord- og skogbruk skal drives på en måte som bevarer områdenes produksjonspotensial og ivaretar og utvikler områdenes betydning som rekreasjonsmiljø og livsmiljø for planter og dyr
- Miljøet i og langs sjø og vassdrag skal forvaltes på en måte som ikke skader miljøet, bevarer det biologiske mangfoldet og fremmer befolkningens muligheter for friluftsliv og rekreasjon

Fylkesdelplan landbruk

- Videreutvikle et bærekraftig og allsidig landbruk som tar vare på naturgrunnlaget og kulturlandskapet ved å være konkurransedyktig og utnytte nærheten til markedet

Strategiplan for skogbruk i Oslo og Akershus

- Opprettholde mulighetene for skogproduksjon og øke den totale verdiskapingen fra skognæringen og samtidig ivareta hensynet til naturmiljø, friluftsliv og kulturminner

Regionalt miljøprogram (for landbruket i Oslo og Akershus)

- redusere forurensningen slik at vassdragene blir bedre egnet for ulike brukere
- ivareta og utvikle et åpent landskap, særlig i de spesielt viktige kulturlandskapsområdene, bl.a. gjennom å opprettholde husdyrtallet og beiting
- opprettholde og utvikle kulturhistoriske og estetiske verdier, biologisk mangfold og tilgjengelighet

Fylkesdelplan for strategier for langsiktig utvikling på Romerike 2005 -2025 har som visjon den grønne vekstregionen i sentrum. Hovedmålet er foreslått å være:

Utviklingen av Romerike skal baseres på bærekraftprinsippene ved at arealbruken fremmer en samfunnsøkonomisk effektiv ressursutnyttelse, verner viktige arealer, bygger opp under kollektivnettet og legger til rette for et framtidsrettet næringsliv.

Det er også vedtatt delmål knyttet til arealdisponeringen, så som De store sammenhengende landbruksområdene og grøntstrukturområdene og -korridorene skal ivaretas.

De tidligere vedtatte jordpolitiske arealvurderingene fra 1987 anses å være inkorporert i denne målsetningen for arealbruken i fylkesdelplanen.

Fylkeslandbruksstyret i Akershus og Fylkesmannens landbruksavdeling har under utarbeidelse en jordvernstrategi for fylket etter en høringsrunde. Strategien er i tråd med overordnede målsetninger, og tanken er at kommunene skal få et bedre grunnlag for å styre arealutviklingen ved at de beste landbruks- og kulturlandskapsområdene synliggjøres.

3.3 Kommunens målsetninger

Skedsmo kommunes målsetninger fremgår av Kommuneplan 2001 - 2012, vedtatt 29.03.01. Kommuneplanen er nå under revisjon, og målsetningene kan bli endret. Målsetningene fra

gjeldende kommuneplan viser imidlertid hva kommunen har prioritert, og de gir en pekepinn også for fremtidige prioriteringer. De viktigste målene knyttet til kommunens arealdisponering synes å være:

Arealdisponering og tettstedutvikling

Arealressursene skal forvaltes ut fra helhetlige hensyn og en langsiktig bærekraftig strategi. Arealdisponeringen skal være tilrettelagt slik at det oppstår minst mulig forurensning, støy og andre miljøulemper.

Nærmiljø

Tettstedene skal sikre gode bo- og nærmiljøkvaliteter.

Grøntstruktur

Det skal sikres en variert og sammenhengende grøntstruktur som ivaretar både friluft- og naturinteresser og sikrer allmennheten tilgjengelighet til nærrekreasjonsområder.

Biologisk mangfold

Skedsmo kommune skal bidra til å bevare det biologiske mangfoldet. Ravine-, vassdrags- og våtmarksområder skal vies spesiell oppmerksomhet.

Vassdragsforvaltning

Vassdragene og de vassdragsnære arealene skal være underlagt en helhetlig balanse mellom bruk og vern.

Natur- og kulturlandskap

Kommunens viktigste landskapskvaliteter (horisontlinjer, ravinelandskap, elvelandskap og kulturlandskap) skal ivaretas. De estetiske, rekreasjons-, opplevelses- og næringsmessige verdiene i kultur- og naturlandskapet skal sikres.

Gjennom ”Landbrukets tiltaksstrategier Lørenskog, Nittedal, Oslo, Rælingen og Skedsmo, 2005 - 2008” har kommunen vedtatt delmål for kommunal tilskuddsforvaltning

- forbedre forurensningstilstanden i vassdrag og sidebekker ved erosjonsforebyggende tiltak og endret jordbruksproduksjon
- ivareta regionens kulturlandskap med dets særpreg, med vekt på biologisk mangfold og historisk tyngde, og opprettholde tilgjengeligheten, samt ivareta biologisk mangfold i verdifulle kulturlandskap
- opprettholde og videreutvikle biologisk mangfold ut fra særskilte registreringer, opprettholde kvaliteten på og tilgjengeligheten til friluftsområder og ivareta og synliggjøre kulturminner
- opprettholde et aktivt skogbruk, som ivaretar generelle flerbrukshensyn og spesielle miljøverdier, samt øke verdiskapingen i skogbruket
- stimulere til skogbruksplanlegging som et grunnleggende virkemiddel for bærekraftig skogbruk

4. utfordringer

4.1 Nedbygging av arealer

Presset på arealene i Skedsmo har sitt utgangspunkt i at kommunen ligger i hovedstadsområdet med stor befolkningstetthet og sterk vekst. Det er et mål at veksten i Romeriksregionen skal skje med minst mulig transportbehov og at naturgrunnet i størst

mulig grad skal bevares. Man må altså finne en balanse mellom alle behov for og ønsker om utbygging og ønsker om bevaring av jordressurser, grøntstruktur, biologisk mangfold og viktige trekk i kulturlandskapet, samt næringsutviklingen i landbruket.

Samlet har dette i fylkesplanleggingen bygget opp under en knutepunksstrategi for Romerike, med bl.a. Lillestrøm/Strømmen som regionsenter for Nedre Romerike. Kommunen har konsentrert planleggingen av videre utbygging til disse og andre tettsteder i kommunen og får derfor et press på å utvide bebyggelsen inn i LNF-områdene i randsonene til denne tettbebyggelsen. Kommunen har i praksis en politikk som tilsier at man kan omregulere ”inneklemt” LNF-områder til utbygging og har vært restriktiv når det gjelder spredt boligbygging.

Pr. i dag er by- og tettstedsutviklingen mest merkbar i Lillestrøm og Strømmen, men de sentrale delene av Skedsmo vil i økende grad kunne bli bygget sammen til en enhet av bymessig karakter. Dette innebærer økt press på rekreasjonsarealene, naturområdene og kulturlandskapet nær tettstedene, også for utbygging av infrastruktur, idrettsanlegg og golfbaner, jfr. kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet. By- og tettstedsutviklingen vil medføre økende krav til byplanmessige gode løsninger, knyttet til innhold og kvalitet i de urbane områdene og til vernetiltak. Det er viktig at kommunens Grøntsonenplanen blir fulgt opp og at særlig viktige friområder/friluftsområder, sammenhengende grøntkorridorer og barnetråkk, sikres.

En del av jordbruksarealene i Skedsmo har store befolkningskonsentrasjoner tett innpå. Arealressursene i kommunen har etter hvert blitt relativt begrenset, og dette øker presset på jordbruksarealene som potensial for utbygging. I Skedsmo vil det derfor være stort potensial for økonomisk gevinst dersom en avviker landbruksdriften og selger eiendommen til boligutbygging. Men også andre forhold vil spille inn når det gjelder nedbygging av landbruksarealene. Ved generasjonsskifter kan det komme ønsker om å skille ut deler av eiendommene for å kunne tilgodese flere arvinger, bl.a. ut fra et ønske om nybygging. Slik oppdeling kan i etterkant påvirke lønnsomheten i den gjenværende landbrukseiendommen. For mange kan være vanskelig å kjøpe ut søsken av økonomiske årsaker, og på den måten kan gården bli et sameie. Dette kan gi ekstra ressurser til forvaltningen av eiendommen, men kan også over tid medføre ønsker om fradeling.

Det meste av Skedsmos jordbruksarealer har svært høy eller høy verdi som jordressurser. De ligger også i et område som har godt klima. I Akershus generelt har det vært en stor nedbygging av jordbruksarealene, og det anslås at nedbyggingen her i løpet av de siste 20 årene tilsvarer hele jordbruksarealet i Nannestad. Dagens nedbyggingstakt vurderes av Fylkesmannen i Oslo og Akershus til ikke å være bærekraftig i forhold til å bevare ressursen dyrka mark. Fylkesmannen har derfor utarbeidet et forslag til en jordvernstrategi. Det vurderes også å starte et arbeid med regionale arealvurderinger som en oppfølging av fylkesdelplan for Romerike, for å synliggjøre hvilke landbruksområder som er særlig verdifulle vurdert etter objektive kriterier for jordressursene. I dette arbeidet vil man også gjøre enkle kulturlandskapsvurderinger og vurderinger av hvordan utviklingen av tettstedene skal komme i minst mulig konflikt med jordvernet.

Siden de økonomiske drivkreftene for å bygge ut ”grønne lunger” i pressområdene og for å fylle opp ravinene kan være ganske sterke, er det viktig at kommunen også gir informasjon og er holdningsskapende når det gjelder folks oppfatninger av betydningen av de åpne arealene.

4.2 Forvaltning, bruk og skjøtsel av arealer

4.2.1 Forbedring av vannkvaliteten

Målet i EUs vanndirektiv er at alle vassdrag innen 2015 skal være i tilstandsklasse I og II, som innebærer god økologisk og kjemisk status. Siden Leira og Nitelva i Skedsmo er i tilstandsklassene IV (dårlig) og V (meget dårlig), og vannkvaliteten heller ikke tilfredsstillende kommunens egne mål, skal det mye ressurser og arbeid til for å oppnå disse målsetningene.

Hovedproblemet for vassdragene i Skedsmo er tilførsel av næringsstoffene fosfor og nitrogen, samt tilførsel av bakterier, fra kommunalt avløp, jordbruk og avløp fra spredt bebyggelse. I områder med stor andel av åkerarealer, vil landbruket bety mye i forhold til andre kilder. For Nitelva bidrar jordbruket med ca. 1/3 av tilførslene av fosfor og nitrogen, og for Leira utgjør tilførslene fra landbruket ca. 70 % for fosfor og ca. 60 % for nitrogen.

Den største forurensningskilden fra jordbruket er erosjon, bl.a. knyttet til intensiv kornproduksjon, særlig høstpløying. I tillegg til å forringe vannkvaliteten og å bidra til gjengroing medfører dette tap av næringsrik jord som svekker jordkvaliteten og vekstgrunnet. Det vil altså være viktig med tiltak som kan begrense erosjonen. Erosjonen vil være særlig stor i de bratte arealene, som f.eks. ravinene, og påvirkes av aktiviteter som høstpløying og snauhogst.

Effektivisering i større enheter og at jordbruket til dels drives i kombinasjon med andre yrker, gjør at den enkelte gårdbruker har et relativt stort tidspress. Dette kan bl.a. medføre man pløyer om høsten og at tiden til skjøtsel blir begrenset. Grasproduksjon og bruk av høytørke, samt økologisk produksjon, kan være tiltak som bedrer miljøforholdene. Samtidig er det viktig at man legger vekt på å bevare og/eller utvikle kantvegetasjonen langs vassdragene, da disse også ofte har en funksjon i forhold til biologisk mangfold og friluftsliv. Vannressurslovens § 11 har bestemmelser om at grunneier er pliktig til å opprettholde et begrenset naturlig vegetasjonsbelte langs bredden av vassdrag med årssikker vassføring, både for å motvirke avrenning og gir levested for planter og dyr.

Hogst av skog fører ofte til at avrenningen fra området øker. De spesielle reglene for skogbruket i Marka (Marka-forskriften) og senere også Levende Skog-standard har vært viktige virkemidler for å begrense dette. For å begrense erosjon er bevaring av kantsonene ved hogst viktig, i tillegg til tiltak ved vegbygging og terrengtransport. Det bør settes spesielt fokus på ravineskogene. Forbud mot bruk av plantevernmidler vil også redusere mulighetene for vannforurensning.

Andre viktige utfordringer innen landbruket er å få bedre tilpasset gjødsling, inkl. bruk av husdyrgjødsel, å redusere risikoen ved bruk av plantevernmidler, å utbedre nedslitte hydrotekniske anlegg og å anlegge fangdammer. Slike forhold kan tas opp gjennom miljøplanen som skal utarbeides for alle gårdsbruk som får produksjonstillegg.

Andre tiltak for å forbedre vannkvaliteten vil være å flytte utslippspunktet for RA-2 ut i Øyeren, redusere kommunal kloakk som går direkte ut via overløp og dårlig ledningsnett og å utbedre renseløsningene for spredt bebyggelse og sørge for at de drives etter hensikten. Det er også andre punktkilder, som avfallsfyllinger, lekkasjer og overvannstilførsel, som fører til forurensning.

For at vannkvaliteten i vassdragene skal tilfredsstillende de fastsatte mål, er Skedsmo avhengig av at det også gjennomføres tiltak i de øvrige kommunene langs vassdragene. Vannbruksplan-gruppene for Nitelva og Leira har fått utarbeidet tiltaksanalyser og søker å koordinere tiltak.

4.2.2. Forvaltning av biologisk mangfold

Majoriteten av de vegetasjonstypene som er akutt truet i Norge finnes i kulturlandskapet, i utmarka (skogen) og i de gamle kulturmarkene der bruken nå er opphørt eller sterkt endret, så som slåttenger, hagemarker, mm., og der gjengroing er en hovedtrussel.

Gamle kulturmarktyper i hevd er sjelden i Skedsmo, men svært mange elementer i dagens kulturlandskap er gamle kulturmarkstyper som er inne i en eller annen form for gjengroing, f.eks. ravinedaler, våtmarker, randsoner, åkerholmer, mm. Det fremgår av kap. 2.2.1 at flere naturtyper som er verdsatt som nasjonalt, regionalt eller lokalt viktige, i noen grad er registrert på innmark. Dette er en artsrikdom som er i ferd med å gå tapt bl.a. på grunn av endrede driftsmåter i jordbruket. Beitedyr har forsvunnet fra gårdene. Derved vil planter som var tilpasset beiting, trolig forsvinne i det lange løp. Kantsoner og åkerholmer som fortsatt holdes åpne, er i mange tilfeller et siste tilholdssted for den gamle engfloraen. I dagens landbruk vil skjøtsel av økonomisk marginale områder bli nedprioritert, og en er avhengig av beitedyr til dette. Generelt vil det være viktig å få utarbeidet skjøtelsesplaner knyttet til naturfaglige forhold (biologisk mangfold), for f.eks. gårdsdammer med amfibier, beitemark og kantvegetasjon, og til kulturmiljøene (byggningsvern, fornminner). Tilrettelegging av turveier, blomsterstier og pilgrimsled vil også være viktig i forvaltningen.

Det har vært store endringer i jordbruksdrifta i løpet av de siste 50 år. Strukturendringer i og rammebetingelsene for landbruket har, som nevnt, ført til at man har mye kornproduksjon og mindre grasproduksjon/beiting i Skedsmo. Dette har påvirket kulturlandskapet og det biologiske mangfoldet. Skal man ta vare på restene av annen jordbruksmark, f.eks. gamle beiter, må man ha aktiv skjøtsel. Tidspress og effektiviseringskrav samt det forhold at det blir flere deltidsbønder, påvirker mulighetene for en aktiv skjøtsel. Man kan heller ikke se bort fra at den generelle usikkerheten knyttet til fremtidens landbruk i Norge, kan påvirke interessen for en skjøtsel og forvaltning som tar hensyn til fremtidige generasjoner.

Det er videre en utfordring for landbruket i bynært strøk å opprettholde tradisjonell drift på de arealene eller elementene som tidligere ble brukt til slått, beite og annen høsting, f.eks. urterike slåttenger.

For bevaring av biologisk mangfold i skog vil en av utfordringene være knyttet til å bevare de registrerte MIS-områdene etter at grunneieravtalene på 10 år er gått ut. Dette kan skje ved fortsatt frivillig vern, understøttet av vederlagsordninger eller med vern i medhold av naturvernloven, den nye loven om biologisk mangfold eller Plan- og bygningssloven.

Når det gjelder naturvernreservatene (Sørumsneset, Kongsrudtjern, Høgsmåsan og Holmen), er det staten som har forvaltningsansvaret, men kommunen kan bidra ved å være en pådriver. For områdene som er vernet/planlegges vernet med hjemmel i Plan- og bygningssloven, vil kommunene ha et ansvar for skjøtselen. Denne må legges opp i samråd med grunneier. Det vil også være viktig at skogsdriften, inkludert bygging av driftsveier, grøfting og drenering, skjer på en slik måte at man ikke ødelegger biologisk viktige områder, skaper barrierer for viltet eller ødelegger for friluftslivet. Også for andre veganlegg må det legges vekt på å unngå barrierer for viltet og oppsplitting av viktige leveområder.

Innførsel av nye arter og sykdommer kan også være en utfordring for forvaltningen av biologisk mangfold. Eksempler er kaninene på øyene i Oslofjorden, Iberiasneglene og spredning av kjempebjørnekjeks som ødelegger naturmiljøet, enten ved overbeskatning eller ved å fortrenge andre arter.

4.2.3 Forvaltning av landskap og kulturminner

Landbrukseiendommene representerer generelt en viktig del av Skedsmos kulturhistorie, og de er en viktig del av landskapet. Antall aktive landbruksenheter reduseres raskt, bl.a. ved at jordbruksarealene blir leid bort, mens bebyggelsen i noen grad blir brukt som boliger/fritidsboliger. Derved får hver enkelt bonde større arealer å skjøtte.

Mindre bruk av beitedyr langs vassdrag og i skogbryn mot kulturlandskapet har ført til at areal med åpent kulturlandskap er sterkt redusert. Det er en utfordring å motvirke denne utviklingen. I Skedsmo er det også et tiltakende problem at jord som ligger i områder som er regulert til framtidig utbygging, ikke blir dyrket de årene det går fram til utbyggingen skjer (vanhevd).

Det finnes mange rester etter tidligere tiders bruk av skogen. Noen av disse er automatisk fredede kulturminner (fornminner), men de aller fleste er fra nyere tid. Kulturminnene kan bli utsatt for skade ved skogsdriften. Det er en stor utfordring å få registrert viktige kulturminner i skogområdene. Disse er lite undersøkt, men kulturminnene her er sannsynligvis mer intakte enn i kulturlandskapet. Registreringene kan gjøres gjennom skogbruksplanleggingen eller i tilknytning til områdetaksten i Skedsmo. Det arbeides med en registreringsmetodikk tilpasset skogbruksplanlegging, omtrent som Miljøregistreringer i Skog (MiS).

Bevaring av kulturminner er et viktig hensyn å ta for skogbruket. De fleste kulturminnene har også stor opplevelsesverdi for friluftslivet. I noen tilfeller er det knyttet kulturbetingede biologiske verdier til enkelte typer kulturminner. Skogloven, Markaforskriften og Levende Skog-Standard krever bl.a. at det tas hensyn til slike funn ved skogbehandlingen. I noen tilfeller bør kommunen bidra til sikring.

Raviner utgravd i leire, slike som finnes i Skedsmo, er en internasjonal sjelden naturtype, og Skedsmo har et særlig ansvar for å forvalte disse på en forsvarlig og bærekraftig måte.

4.2.4 Forvaltning av friluftsområder

Skedsmos landbruksarealer er blant de mest brukte friluftsområdene i landet, og de har stor betydning for helse og trivsel. Det kan i noen tilfeller være en utfordring å kombinere næringsmessig landbruk med tilrettelegging for friluftsliv, særlig i de mest by- og tettstedsnære områdene av Marka.

Endringer i landbrukets kulturlandskap har ført til at en rekke tidligere ferdselsårer, som bekkedrag, driftsveier og randsoner har forsvunnet, og dette har skapt barrierer mellom boligområder og Marka. Samtidig medfører en voksende by- og tettstedsbefolkning økt belastning på områdene. Det vil være viktig å gi riktig informasjon om allemannsretten til brukerne av de by- og tettstedsnære landbruksområdene.

Det vil være spesielt viktig å ta vare på de grønne korridorene (grøntstrukturen) som kan skape forbindelseslinjer mellom bebyggelsen og de større turområdene i marka. De vil ha betydning ikke bare for menneskelig ferdsel, men også som spredningskorridorer og tilholdssted for planter og dyr.

En viktig del av friluftslivet er sportsfiske. Endret jordbruksvirksomhet fra husdyr til korn har ført til at tilgangen til fiskeplasser langs elver og vassdrag er begrenset. Det er behov for egne skjøttsplaner som både vil sikre lystilgang for jordbruksproduksjonen og friluftslivet langs vassdragene.

Generelt vil det være behov for stier og turveier og å avklare forholdet mellom ulike brukerinteresser (jordbruk, husdyrhold, skogsdrift, turgåere, ridning, sportsfiske, jakt, mm.), som kan gi opphav til konflikter. Slike konflikter vil man særlig kunne få når tilgjengelige arealer er små, er spesielt attraktive for ulike brukergrupper eller i umiddelbar nærhet av utfartspunktene til Marka. Man vil også kunne få for store belastninger og en slitasjeproblematikk.

4.2.5 Næringstiltak i jordbruket

For jordbruket i Skedsmo vil det være en balansegang mellom langsiktige investeringer og utviklingen av Lillestrøm som et regionsenter. Dette kan få følger for om en satser på heltidsdrift ved gården eller søker å drive gården som deltidsbonde ved siden av annet arbeid. Mange småbrukere kan falle av lasset og bli passive brukere av egen jord, bl.a. ved bruk av mer leiekjøring. Men driften kan også bli så stor at landskapet ikke blir behandlet på en optimal måte, f.eks. ved at små og uarronderte arealer ikke blir brukt.

Bøndene opplever nå et press for å etablere flere ben å stå på, bl.a. ved å etablere næringsvirksomhet knyttet til gårdsdriften, f.eks. gårdsturisme. Dette påvirker også utbygging og forvaltningen av landbruksarealene, bl.a. kan landskapet bli skjøttet mer effektivt. Men det kan sammen med bygging av kårboliger føre til noe mer spredt bebyggelse. Generasjonsskifte kan også medføre ønsker om fradeling av tomter til boligformål, ikke minst dersom det blir behov for kapital til større næringsinvesteringer. Kommunen har generelt en restriktiv holdning til dette, bl.a. pga av vannforurensningsproblematikken.

Eiendommer innenfor LNF-områdene verdsettes i dag etter egne verdsettelsesnormer. Dette betyr at konsesjonspliktige eiendommer omsettes til lavere priser enn eiendommer som omsettes konsesjonsfritt, bl.a. fordi landbruksarealene skal gi en rimelig avkastning. Kommuneplanleggingen kan derfor ha stor innflytelse på en families økonomi og kan vanskeliggjøre generasjonsskifte.

Skedsmo har i de siste tiår vært mottaker av masser og avfall fra egen befolkning og kommunene rundt. Dette har medført at en del raviner og andre områder har blitt fylt igjen, helt eller delvis. Dette har påvirket biologisk mangfold, kulturlandskapet og forurensningssituasjonen i vassdragene pga. økt erosjon. Noen steder strever landbruket i ettertid med at det ikke har vært benyttet "rene" masser eller at overdekkingen har vært for grunn. Fremdeles er det sterke ønsker fra grunneierne (og fra entreprenører) om å fylle opp ravinene i Skedsmo, bl.a. for å kunne utnytte landbruksmaskinene bedre på et større og bedre arrondert areal. Slik oppfylling innebærer også et økonomisk element for grunneierne, siden de ofte får betalt for å motta massene.

4.2.6 Næringstiltak i skogbruket

Med dagens rammebetingelser vil det være en utfordring å opprettholde og å utvikle eksisterende skogressurser. Derfor vil det være viktig å stimulere til kreative prosjekter som kan finne nye områder for verdiskaping, bl.a. bioenergi.

I løpet av de siste 10 årene har det vært en dramatisk nedgang i utførte kulturtiltak i skogbruket. Der har derfor bygget seg opp et stort etterslep av ugjorte tiltak. Det vil være en utfordring å opprettholde dagens tilskuddsordninger og å gjøre dem attraktive. Mange av tiltakene i skogen kan betraktes som lønnsomme, men skogbruket i kommunen er likevel sterkt preget av at skogeierne prioriterer sin arbeidsinnsats og sine investeringer i andre, mer lønnsomme næringer, bl.a. fordi man opplever en usikkerhet knyttet til lønnsomheten i skogbruket i fremtiden.

Det er særlig en utfordring å få utført tiltak som ungskogpleie og førstegangstynning. Slike tiltak vil gi større skogverdi og større valgmuligheter, bl.a. i forbindelse med mer varierte hogstformer innenfor Markaområdene. Det er videre viktig å fokusere på tiltak i lauvskog, fordi virkeskvaliteten i lauvskog er mer avhengig av skjøtsel enn barskog.

Det er i Skedsmo et godt utbygd skogsveinett. Det er imidlertid behov for ombygging og oppjustering av en del veier slik at de kan få en standard som dagens skogbruk krever. Ny veibyggning kan skape konflikter, bl.a. fordi befolkningen ønsker å opprettholde enkelte områder som inngrepsfrie og mindre tilgjengelige. Det kan også være en utfordring å påvirke veibyggningen slik at det blir tatt hensyn til friluftslivet. Men skogsveibyggning kan også være positivt for bruken av friluftsområdene, bl.a. som traséer for skiløyper.

Det er et ønske å bevare kunnskap og erfaring med bruk av hest i skogen. Dette representerer kulturhistoriske verdier og det bør stimuleres til bruk av hest i skogsdriften.

Det har til tider vært betydelige konflikter mellom skogbruket og miljøverninteressene. Dette kan ha bidratt til en svekket interesse for investeringer i skogen og til et passivt forvalteransvar. Generelt har befolkningen mindre tilknytning til landbruket enn tidligere og mangler kunnskaper om forvalterrollene. Det kan derfor være viktig å gi informasjon og stimulere til samhandling mellom ulike brukere av skogen.

Skogbruksplanlegging vil være et grunnleggende virkemiddel for en bærekraftig skogforvaltning. Det vil også være viktig verktøy for kommunen i forbindelse med saksbehandling og kontroll. I årene som kommer vil gjennomføring av områdetakst i kommunen være en utfordring. Kommunen bør klargjøre hvilke data de vil ha behov for i sin forvaltning, gjøre disse tilgjengelig for aktuelle saksbehandlere og finne gode metoder for ajourhold av digitale skogplandata.

5. Virkemidler

5.1 Økonomiske virkemidler

Når det gjelder utbygging og nedbygging av de åpne arealene, er det grovt sett markedskreftene som råder. Man kan få tilskudd til tilrettelegging for friluftsliv og til etablering av anlegg for idrett og fysisk aktivitet gjennom tippemidlene. Dessuten er det etablert ulike tilskuddsordninger for landbruket. På regionalt nivå har man følgende tilskuddordninger, knyttet til produksjonstillegget for jordbruket:

- miljøtilskudd - forurensning (til endret jordarbeiding og gressproduksjon for å redusere erosjon i prioriterte vassdrag, bl.a. Nitelva og Leira. Tilskuddets vil være avhengig av erosjonsklasse.)
- miljøtilskudd - kulturlandskap (til innmarksbeite for å holde landskapet åpent, samt til skjøtsel og vedlikehold av artsrike enger, naturbeitemark, kulturminner og småbiotoper)
- organisert beitebruk
- informasjons- og utviklingstiltak

I tillegg vil kommunen forvalte følgende økonomiske virkemidler (tilskuddsordninger) til landbruket når det gjelder miljøvern:

- Tilskudd til spesielle miljøtiltak (SMIL), for er å fremme natur- og kulturminneverdiene i jordbrukets kulturlandskap og å redusere forurensning fra jordbruket.
- Tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket (NMSK). Formålet er at det ut fra lokale prioriteringer og tilpasninger blir stimulert til økt verdiskaping i skogbruket, samtidig som miljøverdier knyttet til biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivaretatt og videreutviklet. Midlene skal benyttes til skogkultur, skogsvegbygging, miljøtiltak i skog, skogdrift med taubane og hest o.a., og fellesprosjekter for skogbruket.
- Tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer (SKPMR), for å stimulere til skogbruksplanlegging som et grunnleggende virkemiddel for å fremme et bærekraftig skogbruk med aktiv næringsmessig utnytting av skog- og utmarksressursene på kort og lang sikt, og slik at biologisk mangfold, landskap, friluftsliv og kulturminner i skogen blir ivaretatt og videreutviklet.

Skogeiere skal svare en skogavgift på mellom 4 og 40 % ved salg av trevirke fra eiendommen. Skogavgiften tilhører eiendommen og kan benyttes til bestemte tiltak, særlig med tanke på å ivareta skogressursen for fremtidige generasjoner. Kommunen forvalter skogavgiftskontoen.

5.2 Juridiske virkemidler

Det er i Norge fastsatt et omfattende lovverk som styrer forvaltningen knyttet til arealene generelt, samt landbrukets næringsutøvelse. Dessuten er det fastsatt mange ”særlover”, knyttet til forurensning, naturvern, vannressursforvaltning, mm. I vedlegg 3 er gitt en summarisk oversikt over de mest relevante lovene og forskriftene.

5.2.1 Relevant lovverk

Plan- og bygningsloven (PBL) kan sies å være er den viktigste miljøloven, i det den gir de mest omfattende bestemmelsene knyttet til arealforvaltningen. Den er kommunen viktigste redskap i styringen av arealene og et viktig verktøy for å sikre ulike typer naturforvaltningsinteresser. Ikke bare kommuneplanleggingen men også planlegging på statlig og regionalt plan er hjemlet i denne loven. Loven er en prosesslov, ikke en ”styringslov”. Dette innebærer at den setter rammer for hvordan planarbeidet skal foregå, men setter ikke krav til bestemte handlinger. Samtidig er det utarbeidet en del rikspolitiske retningslinjer (RPR) for bl.a. samordnet transport- og arealplanlegging og for verna vassdrag, som legger føringer for kommunenes arealforvaltning. Loven har også krav om at utbyggingstiltak og andre tiltak skal konsekvensutredes. Loven har frem til i dag i stor grad vært benyttet til å legge til rette for utbygging, og det er en ny utfordring å benytte den i natur- og kulturminneforvaltningen. Loven hjemler nemlig vern og bevaring av landskap, natur og kulturminner. Det er i så fall kommunene som fastsetter dette.

Jordloven setter restriksjoner som både berører arealpolitikk (omdisponering og fradeling) og miljøvern. Den har relativt restriktive bestemmelser når det gjelder disponering av dyrkbar og dyrket jord. Jorda kan imidlertid omdisponeres dersom en ut fra en samlet vurdering kommer til at jordbruksinteressene bør vike. Loven hjemler for tilskuddsordninger for riktig landskapspleie, til miljørettede tiltak og til næringsetablering. Det er krav om miljøplan, inkludert gjødselsplan, sprøytemiddelplan og en kartlegging av miljø- og kulturutfordringer knyttet til gårdsbruket.

Skogloven er det overordnede rammeverket for næringsmessig skogbruk. Det er en "næringslov" som skal legge til rette for et rasjonelt skogbruk, som både gir inntekter for skogeier og sikrer råstoff til industrien. "Frihet under ansvar" er et hovedprinsipp, og skogeier har ved alle tiltak ansvar for å ta nødvendige miljøhensyn.

Konsesjonsloven og odelsloven sikrer at plikten til å bruke arealene blir overholdt. Konsesjonsloven sikrer også at omsetting av eiendommer innenfor landbruket gjøres i den hensikt å drive landbruk, bl.a. ved maksimale omsetningsverdier og vilkår om bruk av arealene til landbruk.

Forurensningsloven fastsetter at ingen har lov til å forurense. Den hjemler for bestemmelser om bakkeplanering, bruk av slam og annet organisk avfall som gjødsel og utslipp fra spredt bebyggelse.

Naturvernloven legger rammene for at inngrep i naturen skjer ut fra en langsiktig og allsidig arealdisponering. Særlig viktige naturområder og naturforekomster kan vernes, som nasjonalpark, landskapsvernområde, naturreservat eller naturminne. Også truede planter og dyr kan fredes. Fylkesmannen utreder verneforslaget, Direktoratet for naturforvaltning godkjenner det, og det vedtas i statsråd. Dette gir vernet stor styrke. I et naturreservat skal det primært ikke åpnes for skjøtsel eller restaurering av et kulturlandskap. I et landskapsvernområde (iht. naturvernloven) vernes kulturlandskapet i den tilstand det er og kan bare skjottes slik at det ikke endrer karakter.

Et fredningsforslag iht. Kulturminneloven skal utredes av Riksantikvaren og/eller fylkeskultursjefen og gir fredningshjemmel for vern og skjøtsel av kulturminner og kulturmiljø. Krav til vernekriterier som representativitet, identitet og høy alder er relativt stort. Ordinær fredning vedtas av Miljøverndepartementet. Fredning av kulturmiljø vedtas av kongen i statsråd.

Et verneforslag iht. Oreigningsloven fører til ekspropriasjon av et område slik at bygninger og landskap kan restaureres tilbake til et bestemt tidspunkt. Vern av kulturminner og kulturlandskap med denne loven er nesten ikke benyttet. Som oftest vil tilstrekkelig vern og skjøtsel kunne gjennomføres uten et slikt omfattende tiltak.

Vannressursloven har bestemmelser knyttet til inngrep i vassdragene og til kantvegetasjon.

Øvrige lover som omhandler skjøtsel i landbruk er plantevernmiddeloven, floghavreloven, forpaktningensloven, hanndyrloven og beiteloven. Husdyrkonsesjonsloven regulerer størrelsen på svineproduksjon og eggproduksjon og setter betingelse om stort nok spredeareal for husdyrgjødsel.

5.2.2 Lokale bestemmelser

Skedsmo kommune har vedtatt noen lokale forskrifter som har relevans for de ”åpne” arealer. Én av disse er Forskrift om skogbehandling og skogdrift i Oslo og nærliggende kommuner (Markaforskriften) som i Skedsmo omfatter områdene Gullhaug – Gjelleråsen og Romeriksåsen. Grensen for virkeområdet er helt/nesten sammenfallende med Markagrensen vedtatt etter Plan- og bygningsloven. Innenfor Markagrensen er det sterke begrensninger når det gjelder bygge- og anleggstiltak.

Selve Markaforskriften skal sikre at skogbruksdriften i Marka bidrar til å bevare og utvikle områdets kvaliteter knyttet til friluftsliv, naturmiljø, landskap, kulturminner og vannforsyning. Markaforskriften har regler for de fleste vanlige skogbrukstiltak, men fokus er i stor grad rettet mot foryngelseshogst og veibygging, og det er søknadsplikt for slike tiltak.

Det er ved lokal forskrift innført meldeplikt på foryngelseshogst i området Farseggen. Meldeplikten gir kommunen mulighet til å gjøre seg kjent med planer om hogst, og kommunen kan gi veiledning før hogst for å sikre at bestemmelsene i skogloven blir oppfylt.

Skedsmo kommune har også vedtatt differensiert vassdragforvaltning for alle vassdrag i kommunen, slik det fremgår av tabell 2.1.

Tabell 2.1 Forvaltning av vassdragene i Skedsmo

Forvaltnings-klasse	Vassdrag/elvestrekning ¹⁾	Planbestemmelser/ retningslinjer	Merknader
1	Leira gjennom Leirsund Nitelva <ul style="list-style-type: none"> • strekningen E6 - Kjellerholen • strekningen syd for Bondetangen - Gullhaugvika Sagelva	Plankrav for arbeider innenfor 100 m belte. Unngå inngrep som skader pedagogiske verdier, opplevelses- og friluftslivsverdier, fiske og framkommelighet	Sagelva miljø- og historiepark
2A	Leira fra Sørums -grense - Leirsund Nitelva <ul style="list-style-type: none"> • strekningen Nittedal grense - E6 • strekningen Kjellerholen - sør for Bondetangen Stampetjern	Byggeforbud innenfor 100 m belte. Unntak for enkle og naturvennlige tilretteleggingstiltak. Hovedtrekkene i landskapet søkes opprettholdt. Unngå inngrep som <ul style="list-style-type: none"> • endrer forhold i kantvegetasjon • endringer i selve vannstrengen Leveområder for truede planter og dyr og mindre områder med store verneverdier gis særlig beskyttelse	Sogna naturvernområde
2B	Leira og kroksjøer fra Leirsund - samløp Nitelva Nitelva fra industriområdet på Nesa til grensen til Fet (Sørumsneset naturreservat)	Byggeforbud innenfor 100 m belte. Unntak for enkle og naturvennlige tilretteleggingstiltak. Svært viktig at naturfaglige, opplevelsesmessige og landskapsmessige verdier bevares. Unngå inngrep som <ul style="list-style-type: none"> • reduserer vassdraget verdi • forverrer/ vanskeliggjør bedring av vannkvaliteten • endrer forholdene i kantvegetasjonen 	Reguleringsplan for Leirelv-området er vedtatt Sørumsneset naturreservat
3	Vassdragsområder i Marka (Gjelleråsmarka, Romeriksåsen) og Asakmarka (med unntak av Stampetjern som er klasse 2A)	Byggeforbud innenfor 100 m belte Unngå alle former for inngrep	Kongsrudtjern naturreservat

¹⁾ Det er anbefalt at sidebekkene forvaltes etter samme klasse som den aktuelle strekning av hovedvassdraget, med unntak av vassdrag i Marka, som alle har forvaltningsklasse 3.

6. Litteratur

Grøntsonenplan, Fase II: Planfaglige vurderinger. Skedsmo kommune, november 1994

Ravinene i Skedsmo. En naturfaglig undersøkelse. Skedsmo kommune, februar 1995

Differensiert forvaltning av vassdragene i hht. rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag. Skedsmo kommune, april 1995

Landskap, Kulturlandskap og Kulturminner i Skedsmo. Skedsmo kommune, desember 1997

Grøntstruktur Romerike. Sluttrapport. Akershus fylkeskommune/Fylkesmannen i Oslo og Akershus, juni 2002

Kartlegging og verdisetting av naturtyper i Skedsmo kommune. Siste Sjanse – rapport 2002-3. November 2002, oppdatert pr. 15.oktober 2005

Vilt i Skedsmo kommune. Siste Sjanse – rapport 2004-4. November 2002.

Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet. Skedsmo kommune. Oktober 2003

Prosjekt Ren Bekk. Sluttrapport. Regionkontor Landbruk. Desember 2003

Skjøtsel av landskap og stier i området Brånås - Slattum. Hanne Sickel, Norges Vel og Knut O.A. Strand. Desember 2003

Fylkesdelplan for strategier og retningslinjer for utbyggingsmønster på Romerike 1999 -2020. Akershus fylkeskommune. Juni 1999

Romerike møter framtida. Fylkesdelplan for strategier for langsiktig utvikling på Romerike 2005 -2025. Høringsutkast. Akershus fylkeskommune. Februar 2004

Regionalt miljøprogram Oslo og Akershus. Høringsutkast. Fylkesmannen i Oslo og Akershus, Landbruksavdelingen. Juli 2004

Vedlegg

Vedlegg 1 Data om landbruket

Antall dekar og antall brukere i Skedsmo basert på søknader om produksjonstillegg for 2003.

		<u>LANDET</u>	AKERSHUS	SKEDSMO	Skedsmo i % av Akershus
<i>planteproduksjon</i>					
	DEKAR	-			
	DEKAR	6607726	129354	3196	2,5
GROVFÖR	SØKERE	43007	1050	23	2,2
	DEKAR	3333712	644127	18286	2,8
KORN	SØKERE	17667	2404	53	2,2
	DEKAR	143549	5680	8	0,1
POTET	SØKERE	6294	173	1	0,6
	DEKAR	53630	1708	17	1,0
GRØNNSAKER	SØKERE	1500	49	2	4,1
	DEKAR	49809	1531	17	1,1
FRUKT OG BÆR	SØKERE	2520	67	2	3,0
<i>husdyrproduksjon</i>					
	DYR	952260	21279	777	3,7
STORFE	SØKERE	24280	450	12	2,7
	DYR	678990	34677	1352	3,9
GRIS	SØKERE	3640	177	5	2,8
	DYR	1109527	10618	55	0,5
SAU	SØKERE	18835	242	3	1,2
	DYR	64875	204	0	0,0
GEIT	SØKERE	1258	20	0	0,0
	DYR	3330755	192450	7134	3,7
FJØRFE	SØKERE	3041	127	4	3,1

Vedlegg 2 Tabeller

Tabell I Oversikt over grøntstruktur i Skedsmo

Kilde: Grøntsonenplan (Skedsmo kommune, Plan-, nærings- og miljøvernnavdelingen, 1995)

Nr.	Delområde	Beskrivelse
1.	Strømmen øst	<p><i>Bebyggelse:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Boligbebyggelsen i Strømmen er hovedsakelig eneboliger hvor villahagene gir området et verdifullt preg- Ved Stalsberg er det noe blokkbebyggelse med friområder rundt- Skoler og kirker er konsentrert nord i området- Forretnings- og industribygg ligger langs Strømsveien. Noe gateplanting er foretatt, men Strømmen sentrum preges i stor grad av biltrafikk og store asfaltflater- Sagelva har strekninger med industribygg langs breddene <p><i>Grøntområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Sagelva ligger som en grønn korridor i et ellers sterkt utbygd område og representerer, sammen med villahagene, den overordnede grøntstrukturen i Strømmen. Turvei Sagelva er under fremføring, og kun korte strekninger langs elva er i dag utilgjengelige- Strømmen kirke, Stalsberghagen kirkegård og Strømmen stadion er viktige elementer i grøntstrukturen <p><i>Bolignære friområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Strømmenområdet har få nærfriluftsområder og balløkker. De regulerte friområdene ligger som isolerte arealer uten sammenheng og forbindelseslinjer seg i mellom- Det er få nærlekeplasser i dette delområdet. Kun få boliger tilfredsstillende normer for avstand til nærmeste lekeplass <p><i>Gang- og sykkelvei:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Den sterkt trafikkerte Strømsveien og Rælingsveien har sammenhengende fortau/gangvei- Fortau er også opparbeidet langs Stasjonsveien, og Nygata gir forbindelse mot Rælingsåsen- Det er opparbeidet gang-/sykkelvei langs Sagbruksveien <p><i>Forbindelse til større naturområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Delområdet har korte avstander til større naturområder. Både Rælingsåsen, Bråteåsen, Skjettenåsen og Nitelva ligger i akseptabel avstand fra Strømmen- Bråteåsen er en viktig innfallsport for Skjettenåsen samtidig som den er et utfartsmål i seg selv. Det er planfri kryssing av jernbanen ved Strømmen stasjon, og gang-/sykkelvei (privat) leder langs Stasjonsveien via Bråte gård til Bråteåsen. Utfartsparkering i tilknytning til Bråteåsen mangler. <p><i>Barrierer for ferdsel:</i></p> <ul style="list-style-type: none">- Jernbanen, den sterkt trafikkerte Strømsveien, Sagbruksveien og Sagelva er de største barrierene i området.

Nr.	Delområde	Beskrivelse
2.	Skjetten/Bråte/Guldhaug-Tømte	<p><i>Bebyggelse:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Boligbebyggelse med hovedvekt på eneboliger dominerer i delområdet. Villahagene gir de bebygde områdene et verdifullt grønt ”hagebypreg” - Boligområdet Guldhaug-Tømte ligger nær E6. Enkelte boliger er støytsatte - Langs Nitelva, nærmest Skjervagapet, er det noe industribebyggelse <p><i>Grøntområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Grøntstrukturen er godt utviklet med god sammenheng og forbindelse mellom de grønne områdene. Bråteåsen med dyrket mark omkring, strandområdene langs Nitelva og Sagelva, Rettendalen og skogbeltet langs Tømteveien danner delområdets overordnede grøntstruktur. Deler av Helladalen er utbygd slik at denne dalens funksjon som grøntkorridor er svekket - Flere grøntområder med stor betydning for sammenhengen er ikke planmessig sikret <p><i>Bolignære friområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Delområdet har svært dårlig dekning på balløkker og opparbeidede nærlekeplasser. Det er kun registrert tre nærlekeplasser (Statsråd Ihlens vei 90, Egenhjemveien og Nedre Ryens vei). I tillegg har Skjetten skole ballbaner og lekeapparater <p><i>Gang- og sykkelvei:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Det er fortau langs Statsråd Ihlens vei, mellom Strømmen stasjon og Skjettenbyen, og langs Øvre Ryens vei - Gang-/sykkelvei (privat) via Bråte gård gir god forbindelse mellom Statsråd Ihlens vei og Bråteåsen - Guldhaug-Tømteområdet har et godt utviklet gang-/sykkelveinett, både innen boligområdet og langs adkomstveiene inn til området - Det går en viktig gangveiforbindelse fra Skjettenveien til Gullhaug-Tømte <p><i>Forbindelse til større naturområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Bråteåsen har stor betydning både som natur- og rekreasjonsområde og som forbindelse ut til Markaområdene (Skjettenåsen og Gjelleråsen). Utfartsparkering mangler - Helladalen er spesielt viktig som forbindelse mellom Sagelva/Nitelva og Markaområdene. Til tross for utbygging er dalen viktig som en lite trafikkert og delvis grønn turveikorridor mellom bebyggelsen i Lillestrøm og Markaområdene - Gang-/sykkelveinettet i Guldhaugområdet gir god forbindelse til Gjelleråsen, både fra Skjettenbyen via Tømteveien og fra Strømmen via Bråteåsen og Guldhaugveien. Turveien går i undergang under E6 <p><i>Barrierer for ferdsel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jernbanen er barriere for ferdselen mot Strømmen og Rælingsåsen. Det er planfri kryssing av jernbanen ved Strømmen stasjon - Dyrka mark mellom Bråteveien og Rettendalen er en vesentlig barriere mellom Bråteåsen og bebyggelsen på vestsiden av jordet - Bråteveien representerer også en barriere for kontakten øst-vest i delområdet

Nr.	Delområde	Beskrivelse
3.	Skjettenbyen	<p><i>Bebyggelse:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Skjettenbyen har konsentrert bebyggelse med store, regulerte friområder rundt og mellom de bebygde områdene. Bebyggelsen her er hovedsakelig homogen rekkehusbebyggelse ned noe blokkbebyggelse mot Nordbyveien. Rekkehusbebyggelsen har små private hageareal i tilknytning til den enkelte bolig, og dette gir området et grønt og trivelig preg med menneskelige dimensjoner. Blokkbebyggelsen derimot har en åpen og lite intim karakter, hvor de store og åpne friområdene forsterker blokkenes størrelse <p><i>Grøntområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Hele Skjettenbyen preges av en bevisst og god holdning til friområdenes betydning. Delområdet har god sammenheng i grøntstrukturen. Store friareal med gode aktivitetsmuligheter strekker seg mellom de bebygde områdene. Stedvis er friarealene svært åpne og fattige på vegetasjon. <p><i>Bolignære friområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Skjettenbyen har 66 registrerte nærlekeplasser (Grøntoneplan, fase I, 1990). Tilgjengeligheten til nærfriluftsområdene er god, og delområdet tilfredsstiller normkrav for avstand mellom bolig og nærlekeplass - Ravineområdet ved Bråtevegen utgjør et verdifullt nærrekreasjonsområde og har også verdi som ravinelandskap <p><i>Gang- og sykkelvei:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Gang-/sykkelveinettet mellom friområdene og innen bebyggelsen er godt utbygd. Det er også gangveiforbindelse til Fetveien i nord og til Strømmen og Lillestrøm. Gangvei langs Nordbyveien mangler. Den nye gangveien over Kjellerholen bro er et viktig ledd i et sammenhengende gang-/sykkelveinett <p><i>Forbindelse til større naturområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Forbindelsen til Markaområdene i sør er ivaretatt av gangveien langs Tømteveien til boligområdet ved Guldhaug hvor turstier leder innover både Skjettenåsen og Gjelleråsen (undergang under E6) - Det er også forbindelse via Solvangen til Nitelva og turveien over Nittebergtangenen - Bråteveien går i undergang under E6 og gir dermed tilgjengelighet til kulturlandskapet og Markaområdene på vestsiden av motorveien. Tilgjengeligheten begrenses av manglende gangvei langs Bråteveien. <p><i>Barrierer for ferdsel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Trafikkerte veier som E6, Bråteveien, Nordens vei og Nordbyveien har barrierevirkning, men flere planfrie kryssinger gir likevel god forbindelse ut - Nordbyjordene er barriere mot Nitelva.

Nr.	Delområde	Beskrivelse
4.	Lillestrøm øst	<p><i>Bebyggelse:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Eneboligbebyggelse med private hager gir Lillestrøm et grønt "hagebypreg" som har stor betydning for grøntstrukturen - Gatenett og bebyggelse på nordsiden av Kongsvingerbanen har stort sett bymessig kvartalstruktur - Nærmest Nitelva finner vi industribebyggelse, Norges Varemesse, nyere blokkbebyggelse og noe forretninger <p><i>Grøntområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Delområdets grønne karakter er representert ved privathagenes frodighet - Sørumparken og St. Sunnivas plass med store trær og gressflater er blant delområdets få regulerte friområder. Parkene har stor betydning både som nærlekeplass og rekreasjonsareal. Jølsenparken og Øyeren plass er også regulert til friområder. - De elvenære områdene langs Nitelva er regulert til offentlig friområde eller park. <p><i>Bolignære friområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lillestrøm har få regulerte friområder i boligområdene. Det er stor underdekning på nærlekeplasser <p><i>Gang- og sykkelvei:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Rv 159 har status som "miljøgate" med godt adskilt gang-/sykkelvei. Det er fortau langs Nesgata/Svelleveien. Det er lagt betongstein i rabattene som skiller gående/syklende fra biltrafikk. Lav buskvegetasjon, evt. i kombinasjon med oppstammede gatetrær, ville markert skillet mellom de forskjellige trafikanter bedre. Vegetasjon ville samtidig gitt inntrykk av et smalere og mer intimt gateløp som igjen bidrar til redusert fart - Gang-/sykkelveien langs Fetveien er viktig for sammenhengen i gangveinettet <p><i>Forbindelse til større naturområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nedre del av Leira med nærfriluftsområdet Furuskogen har adkomstmulighet med planfri kryssing under Isakveien og Rv 159. - Fra Sørum Fritidsgård leder driftsveier/ridestier innover mot Leira - Gangvei fra Roald Amundsensgate leder til Åråsen og Oksefjellet - Regulerte friområder/park langs Nitelva har opparbeidet gangvei fra Nittebergtangen/Nebbursvollen til Dynea. Turveien er tilgjengelig fra gatenettet på Volla, og har planfri kryssing under Strømsveien. Videre er turveien godt tilgjengelig fra Sagparken, Brogata, Dampsagveien og Jernbanegata. Det er planfri kryssing under jernbanen og Jernbanegata. Ved Dynea kan man komme til og fra Vigernes ved å krysse Svelleveien. - Gangveinettet i Lillestrøm sentrum gir gående forbindelse til Nittebergtangen. Ferdseien kanaliseres via to planfrie kryssinger av Hovedbanen <p><i>Barrierer for ferdsel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Industri og jernbane er barrierer mot Nitelva - Fetveien er barriere mot Oksefjellet og Leirelvområdet - Rv159 representerer en barriere mellom bebyggelsen og Nitelva, Furuskogen og Leirelvområdet.

Nr.	Delområde	Beskrivelse
5.	Lillestrøm vest	<p><i>Bebyggelse:</i> Bebyggelsen er hovedsakelig eneboliger med private hager. Det er noe rekkehusbebyggelse ved Feiringgata og noe blokkbebyggelse ved Alexander Kiellandsgate</p> <ul style="list-style-type: none"> - Sentrumsbebyggelsen med forretninger og noe industri er konsentrert langs Adolph Tidemandsgate, Storgata og Solheimsgata, mellom Lillestrøm Stasjon og Lillestrøm kirke <p><i>Grøntområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Lillestrøm sentrum preges i stor grad av kjøreareal og harde flater. "Byparken" mangler, og gatebeplantningene er få. Noen restarealer er regulert til friområde, men disse er ikke opparbeidet og forblir dermed restareal uten særlig betydning for opplevelsen av en grønn by - Vollaparken ligger i tilknytning til Volla skole og har betydning som nærfriluftsområde for lek og aktivitet - Regulerte friområder langs Nitelva har opparbeidet gangvei. - Nittebergtangenen med Nebbursvollen friluftsbad har stor betydning som nærfriluftsområde for hele Lillestrøm - Sogna er et våtmarksområde som er regulert til naturvernformål <p><i>Bolignære friområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Boligområdene har underdekning på nærlekeplasser. Det er få opparbeidede lekeplasser/løkker og få naturtomter med mulighet for fri lek <p><i>Gang- og sykkelvei:</i> Det er fortau innen sentrumsbebyggelsen og langs Alexander Kiellandsgate, Storgata, Adolph Tidemandsgate, Jonas Lies gate og Nittedalsgata, samt langs Vestbygata fra Storgata til Skedsmo videregående skole</p> <ul style="list-style-type: none"> - Langs Nitelva til Nittebergtangenen er det opparbeidet turvei <p><i>Forbindelse til større naturområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Delområdet har svært god forbindelse til Nitelva, Nittebergtangenen og Sogna - Lillestrøm har begrenset tilgjengelighet til Markaområder/skogsområder grunnet manglende "lenker" i turveisystemet, for eksempel når det gjelder forbindelsen til Østmarka gjennom Lørenskog eller Rælingen <p><i>Barrierer for ferdsel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Nitelva er barriere for kontakt mot Gjelleråsen/Skjettenåsen - Trafikkerte veier i hele delområdet har barrierevirkning for ferdsel. Jernbanen hindrer ferdsel øst - vest i Lillestrøm - Kjeller flyplass har stor barrierevirkning både for kontakten mot Kjellerområdet og for turvei langs Nitelva til Fetveien

Nr.	Delområde	Beskrivelse
6.	Sørumstoppen/Kjeller/Tuterud	<p><i>Bebyggelse:</i> Kjellerområdet preges i stor grad av Forsvarets bygninger og aktivitet samt av Høgskolen i Akershus og de forskjellige forskningsinstituttene på nordsiden av Fetveien. Boligbebyggelsen i delområdet ligger som atskilte og avgrensede enheter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Et boligområde med eneboliger ligger som et belte mellom flystripen/Fetveien og forskningsinstituttene - Mellom Sørumstoppen og Fetveien ligger et boligområde med noe lavblokkbebyggelse - Tuterud ved E6 har hovedsakelig eneboliger - Riistoppen har noe terrasseblokker, men også her er eneboligene dominerende <p><i>Grøntområder:</i> - Åpne kulturlandskapsområder sammen med Nittebergåsen, Kjellerhaugen og Sørumstoppen gir delområdet en variert og god grøntstruktur</p> <p><i>Bolignære friområder:</i> - Boligområdene i delområdet har dårlig dekning på nærlekeplasser, men god tilgjengelighet til nærliggende naturområder med muligheter for fri lek og rekreasjon</p> <p><i>Gang- og sykkelvei:</i> - Det er opparbeidet gangvei langs Fetveien og langs Rv 120 mot Skedsmokorset - Holtveien gir gangveiforbindelse mellom Holt/Vestvollen og Kjeller-området</p> <p><i>Forbindelse til større naturområder:</i> - Nitelva har god tilgjengelighet på strekningen mellom Kjeller flyplass og Kjellerholen bro. Flyplassen hindrer kontakten mot Lillestrøm - Tilrettelagt turveiforbindelse til Nittebergåsen mangler, men området er likevel tilgjengelig fra Fetveien og fra Holtveien - Kjellerhaugen og kulturlandskapet har ingen tilrettelagt turvei - Grøntdraget langs Gamle Trondheimsvei ved Tuterud er en viktig forbindelse mot kulturlandskapet på vestsiden av E6 - Forbindelseslinjen til Brånåsfjellet og videre mot Romeriksåsene er brutt flere steder. Det mest avgjørende bruddet er representert ved den manglende gangveien langs Trondheimsveien på vestsiden av E6</p> <p><i>Barrierer for ferdsel:</i> - Kjeller flyplass beslaglegger store areal og har stor barrierevirkning for kontakten mot Nitelva - Dyrka mark hindrer ferdsel mellom Kjeller og bebyggelsen på Holt - Rv 22 (Fetveien), Rv 120 og Trondheimsveien har barrierevirkning - E6 er et svært markert stengsel for ferdsel øst-vest</p>

Nr.	Delområde	Beskrivelse
7.	Holt/Vestvollen	<p><i>Bebyggelse:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Høy arealutnyttelse med en til to-etasjers rekkehus og eneboliger på små tomter preger bebyggelsen i området. Arkitektonisk er det områdevis variasjon på bebyggelsen, men med et svært homogent uttrykk innen disse områdene. - Langs Trondheimsveien er det industribebyggelse <p><i>Grøntområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Holt/Vestvollen har et spennende terreng, men svært lite vegetasjon. Dette gir et "goldt" inntrykk samtidig som bygningsmassene blir svært dominerende. Nyetablert vegetasjon i området har tydelige problemer med vekst og etablering. Dette tilsier dårlige vekstmasser, drenering eller andre veksthemmendeforhold. Regulerte friområder har dårlig innbyrdes sammenheng og er ikke tilstrekkelig opparbeidet for variert bruk - Fareområdet langs høyspentledningen deler bebyggelsen på Holt fra Vestvollen. Arealet er markert som friområde i kommuneplanens arealdel, men har liten bruksverdi - I den sørlige delen av delområdet er det en tidligere søppelfylling som nå er planert og i hovedsak regulert til friområde. Fyllingen har liten bruksverdi som friområde slik den ligger i dag <p><i>Bolignære friområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Boligområdene har areal sikret for bolignær lek/rekreasjon, men opparbeiding og tilrettelegging mangler flere steder. Dekningen på nærlekeplasser er god, men ytterligere vegetasjonsetablering og tilrettelegging er nødvendig for trivsel og bruk <p><i>Gang- og sykkelvei:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Gang-/sykkelveinettet er godt utviklet i hele området med traseer for gående stedvis helt atskilt fra biltrafikk. Det er også, med enkelte unntak, gode gangveiforbindelser ut av boligområdet. Den mest markerte manglende "lenke" er forbindelsen langs Trondheimsveien mot Skedsmokorset/Romeriksåsene og forbindelsen langs bekkedraget mellom Holt øst og Kjeller <p><i>Forbindelse til større naturområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ravineområdet ved Riis, Nittebergåsen og kulturlandskapet i Kjellerområdet er naturområder med god forbindelse til bebyggelsen på Holt/Vestvollen - Forbindelsen til deler av Nitelva er ivaretatt av turvei langs Holtveien og undergang under Fetveien. Den viktige gangveiforbindelsen langs Nitelva ned til Nebbursvollen og Lillestrøm mangler - Kontakten mot Brånåsfjellet med forbindelse videre til Romeriksåsene krever kryssing av E6. Trondheimsveien har planfri kryssing av motorveien, men ferdselen hemmes av manglende gangvei. Undergang under E6 gir tilgjengelighet til kulturlandskapet rundt Brånås gård <p><i>Barrierer for ferdsel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Boligområdet ligger med trafikerte veier på alle kanter, med E6 som den mest markerte barriere mot Brånåsfjellet og marka i vest

Nr.	Delområde	Beskrivelse
8.	Skedsmokorset	<p><i>Bebyggelse:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - En svært grov inndeling av bebyggelsestype på Skedsmokorset viser at det er hovedsakelig eneboliger i kupert terreng rundt Korsefjellet på vestsiden av Rv 120, og stort sett rekkehus- og blokkbebyggelse på østsiden - Industriområder ligger ved Trondheimsveien og langs E6 <p><i>Grøntområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - "Vestsiden" har en svært velutviklet grøntstruktur med god sammenheng og gangveiforbindelse i friområdene. Det kupert terrenget sammen med regulerte friområder deler boligområdet i mindre enheter der bygningene til en viss grad underordner seg terreng og vegetasjon - "Østsiden" har færre regulerte friområder, og sammenhengen mellom disse er dårlig. Tilgangen på nærlekeplasser er derimot tilfredsstillende. Regulerte friområder ligger som buffersone mellom boliger og industriområdet på Prestmåsan og som støydemper/buffersone langs E6. Langs Rv120 ved Åsenhagen ligger også et grøntområde med god buffervirkning mot boligene <p><i>Gang- og sykkelvei:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Gangvei langs Rv 120 er opparbeidet, men det er en manglende "lenke" mellom Trondheimsveien og Åsenhagen skole - Gang-/sykkelvei mangler langs deler av Solbergveien mot Tæruddalen - Gangveier i friområdene forbinder boligområdene på "vestsiden" - Gang-/sykkelvei mangler langs Trondheimsveien mellom Tatersvingen og Solbergveien <p><i>Forbindelse til større naturområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Skedsmokorset har god tilgjengelighet til Romeriksåsene via Tæruddalen som også er en viktig innfallsport til marka for hele regionen, men det mangler gang-/sykkelvei langs en del av Solbergveien - Husebylia og Brånåsfjellet (regulert til boligformål) er naturområder med god tilgjengelighet og stor betydning som nærrekreasjonsareal <p><i>Barrierer for ferdsel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - E6 er en sterk barriere mot øst - Rv 120 representerer en barriere for kontakten øst-vest innen bebyggelsen på Skedsmokorset

Nr.	Delområde	Beskrivelse
9.	Leirsund/Asak	<p><i>Bebyggelse:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Delområdet har gårdsbebyggelse spredt i kulturlandskapet og tettstedsstruktur med "landsbypreg" ved Leirsund stasjon og mot Asak. Leirsund/Asak-området har eneboligbebyggelse hvor villaområdene avgrenses av dyrka mark eller skog <p><i>Grøntområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Boligområdene har få regulerte friområder og opparbeidede lekeplasser, men tilgjengeligheten til nærliggende naturområder er svært god <p><i>Gang- og sykkelvei:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Eksisterende gangvei langs Branderudveien er noenlunde sammenhengende, men krever kryssing av veien flere steder - Gangveiforbindelse langs Rolf Olsensvei til Lillestrøm mangler <p><i>Forbindelse til større naturområder:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Boligområdene i Leirsund/Asak har svært god forbindelse til Asakmarka, Farseggenravinen, Leirelvområdet og det omkringliggende kulturlandskapet. Turstier er i liten grad merket og opparbeidet. Gangbro over Leira er spesielt viktig for forbindelsen sørover mot Sørums Fritidsgård og Lillestrøm <p><i>Barrierer for ferdsel:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Trafikkbelastningen på Branderudveien er økende, og veien utgjør et hinder for ferdsel selv om hinderet per i dag ikke er spesielt stort - Jernbanen er barriere for kontakten øst-vest i området

Kommentar til tabellen:

Avgrensningen av delområdene er foretatt skjønnsmessig etter tettstedsstruktur og langs kommunikasjonsårer med barrierevirkning for ferdsel. I Strømmen og Lillestrøm er jernbanen en så sterk barriere for ferdsel at tettstedene er valgt behandlet i delområder avgrenset av jernbanen. Av hensyn til fremstillingen er delområde 4, Lillestrøm øst, behandlet enhetlig til tross for at Kongsvingerbanen er en sterk barriere.

Tabell II Oversikt over raviner i Skedsmo

Ravine-område	Inngrep/Bruk	Kvartærgeologi	Planteliv	Dyreliv/vilt	Kulturlandskap	Helhetsvurdering	Merknader
<i>Berger-trinnet, Leira</i>							
Farseggen/ Bøler	Bøler avfallsdeponi Høyspentledninger Skogsdrift/flatehogst Stier, noe ridning	Ligger opp mot israndavsetning Spesielt dyp og lite påvirket av skred Rette ravinedaler med få forgreininger og intakte hydrologiske delsystemer Ungt, ustabil landskap i stadig forandring	Gran dominerer, særlig på ryggene og de øvre dalsider. Tidligere åpen skog med beite Deler er flersjiktet med variert planteliv (frodig storbregneskog med gråor og hegg og høg- stauder som ballblom, tyrihjel, storklokke. Mye kjuke på rotvelt. På ryggene tørrbakke- type med vårpengeurt, firblad, markjordbær, villnyperoser. Løvskog med varme- kjære trær og blåveis på tørre områder.	God rådyrstamme Trekkevei for elg, Leveområde for hare Hiområde for rev Grevlinghi og spor av mink Mangfoldig fugleliv, med bl.a. rosenfink, jerpe, sangere Viktig område for spetter Båndkorsnebb observert	Viktig pga. nærhet til Skedsmo kirke og kulturlandskapet der. Oldtisveien er viktig kultur- element. Stor historisk og identitetsmessig verdi	Meget verdifullt kvartær-geologisk, landskapsmessig, kulturhistorisk og mht. biologisk mangfold Blant de beste og mest markerte ravine i Akershus - regional betydning	Ravineområdet strekker seg inn i Sørums Forslag til ny RV 120 gjennom området. Meget uheldig - må legges så nær E6 som mulig og unngå større terrenginngrep Unngå mer gran i området Oldtisveien bør sikres
Slogum	Berørt av bakke- planering og oppdyrking Eng og beite Intensivt skogbruk Ridning Mindre veier	Godt utviklet ravine- landskap med klare, representative former Liten verdi som dynamisk system Gjenværende raviner i syd viser utviklings- trenden i systemet Klar lokal verdi	Mye gran i hogstklasse V med rik vegetasjon i flersjiktet. Mange varmekjære treslag Stort beitepress av hester Åpen eng i sørvestre del - svært mangfoldig - tørrbakkesamfunn - bestand av marianøkleblom	Betydning som sommerområde for rådyr Vanlige småfugler - stilts er observert Svært mye sommerfugler, (blåvinger og perlemor- sommerfugler)	Beiteravinen er viktig kultur- landskapselement, også pga. nærhet til Skedsmo kirke og Bøler/ Farseggen	Grunn, velutviklet og representativ ravine med klar lokal verdi Beiteravine - viktig kulturlandskaps- element Botaniske verdier i engområdet Middels viktig viltområde	Del av ravinen er fylt opp i forbindelse med sikringsarbeid. En mindre del i sydvest planlegges fylt opp (Flaen gård)

Ravine-område	Inngrep/Bruk	Kvartærgeologi	Planteliv	Dyreliv/vilt	Kulturlandskap	Helhetsvurdering	Merknader
Brauterbakke	Beite	Viser gradienten fra syd til nord i det opprinnelige ravinesystemet, med grunnere ravineformer. Små raviner ved Rolf Olsens vei (Media Øst) er begynnelsen på systemet.	Mangfoldig beitemark, med fagerklokke, blåklokke, kvitmaure, gullkløver, skogkløver, filtkongelys. Noen gamle almetrær og gamle grantrær. Skogholt med gran, rogn, selje og bjørk	For liten til å være interessant for dyre- og fugleliv	Gir særpreg til kulturlandskapet. Få slike arealer igjen	Grunn ravine - viktig landskapsform Viktig beiteravine Stor botanisk verdi	Godt synlig fra RV 120
<i>Nitelva - vann-skiellet mot Gjerdrum</i>							
Huseby	Beite-eng Del av Skedsmotun sykehjem Turgåing/rekreasjon	Lite viktige mindre ravinerester	Hovedsakelig løvskog. Mye gamle trær Stedvis sumpaktig og svært frodig, bl.a. strutseving Nitrofile planter (rød jonsokblom, brennesle) og edelløvtrær	Sommerområde for rådyr Spør av elg, mink, rødrev, grevling. Hekkeplass for sangere, stort mangfold av fugler, bl.a. dvergspett, som er sjelden.	Stor verdi pga. nærhet til Huseby gård. Utgjør del av det opprinnelige Skedsmo	Spesielt fugleliv med stor diversitet. Lokal betydning som naturområde og fuglebiotop Viktig nærrekreasjonsområde	Området bør forvaltes av Bygdemuseet
Løken	Oppfylling/ boligbygging Beite for prestegården	Ikke interessant som helhetlig ravinesystem pga. oppfylling, bortsett fra øverste del	Beiteenga uten gjødsel-tilslag er en småblomstrete gresseng med skogkløver, engsneller, blåklokke, vanlig knoppurt og engtjæreblomst. Mjødurt i bunnen av dalen. Stedvis einstape-eng. Hagemark ved Riis Gamle trær av varmekjære arter, med trollbær, humle, strutseving, storklokke, gullkløver	Mange sommerfuglarter Rådyrstamme Tidligere trekkvei for elg, men mindre aktuell pga. utbygging Ekorn Tett med fugler, ringdue, rosenfink. Vanlige småfugler	Øverst og i syd er beiteene viktige kulturlandskaps-elementer, ikke minst pga. sammenhengen med Skedsmo kirke	Området har ved utfylling mistet sin verdi som ravineområde, men har øverst verdi som kulturlandskapselement uten stor betydning for viltet. Spesiell pga stort innslag av varmekjær vegetasjon	Store deler eies av staten (Opplysningsfondet)
Kjeller	Militær sone/ inngjerdet Bygninger og veier	Fine ravineformer, men ødelagt som dynamisk system	Blandingsskog, gran og osp. Eng	Interessant for fugler Neppe verdi for større pattedyr		En viss verdi for fuglelivet	Området er ikke nærmere undersøkt da det er militært område

Ravine-område	Inngrep/Bruk	Kvartærgeologi	Planteliv	Dyreliv/vilt	Kulturlandskap	Helhetsvurdering	Merknader
Tuterud	E6 krysser ravinen Hogstflate i tidlig gjengroingsfase Kraftgate Bakkeplanering Bebyggelse på østsiden	Relativt intakt, men påvirket av bebyggelse langs ene kant Liten rest - liten interesse	Hogstflate med mye bringebær Tidligere beitemark, med bl.a. bakketimian, vårpengeurt, marianøkleblom. Plantet til med gran Gråor-heggeskog i bunnen av ravinen	Ikke leveområde for større vilt, men kan være korridor for vilt som trekker ned til Nitelva. Noen av de vanlige småfuglene og tornirisker.		Viktig for lokalmiljøet pga. fuglelivet Betydning som grønn korridor og som bindeledd mellom grønne arealer.	Ved bruk bør man ta hensyn til bakketimian og marianøkleblom
Tveita/ Møyen	Grunne deler er planert Skogbruk, til dels intensivt Beite	Sammenhengende system med intakte, moderate ravineformer og aktive prosesser, med typiske leirskred (kvikkleire i deler av området) og etterfølgende prosesser	Meget mangfoldig med mange sjeldne arter, som bakketimian, enghaukeskjegg, blåfjør, bakkenellik, engtjæreblom, fagerklokke, marianøkleblom, tepperø, teiebær, storklokke, ballblom, tyrihjel. Gråor-heggeskog, mandelpil. Rester av slåtteeng Eldre granskog med rikt feltsjikt, samt hagemarkspreg enkelte steder.	Stor rådyrstamme. Mye elg - viktig trekkvei - viktig vinterområde for elg fra andre områder, bl.a. Romeriksåsen Mår, hare, rev, grevling, jordrotter/vånd. Stort og relativt bra område for fugl. Rikt og varierte fugleliv. Sjeldne arter: myrsanger, gresshoppesanger, rosenfink. Regional verdi pga. spesielt høyt mangfold av hekkende sangere Amfibier (frosk), firfirsle, insekter som vannløpere, vannkalver.	Beitene inneholder interessante engsamfunn Viktig kulturland- skapelement estetisk og opplevelsesmessig	Regional verdi kvartærgeologisk Stort biologisk mangfold, både flora og fauna. Godt leveområde for vilt. Regional verdi for fuglelivet Beiteområde i opprinnelig ravinelandskap i Skedsmo. Representativt for hvordan Skedsmo så ut tidligere	Fortsetter inn i Nittedal Lite brukt som friluftsområde Fare for gjengroing av beitene Unngå inngrep, også små, selv om ravine- området er stort. Unngå intensivt skogbruk visse steder. Gjenopprette beitebruk

Ravine-område	Inngrep/Bruk	Kvartærgeologi	Planteliv	Dyreliv/vilt	Kulturlandskap	Helhetsvurdering	Merknader
<i>Leira - Asakmarka</i>							
Øst for Leira	Kraftlinje Beite	<u>Nord for Asak</u> : viktig <u>Sør for Asak</u> : mindre ravinerester mellom bakkeplanerte områder	<u>Nord for Asak</u> Variert med gran, løvtreholt med større trær, hogstfelt, eng, tidligere beitemark <u>Sør for Asak</u> Løvskog med større trær, enger og beite	<u>Nord for Asak</u> Trekkute for elg vest for ravine-området Interessant fugleområde, med svartspett, duetrost, fuglekonge, toppmeis, granmeis, svartmeis, grønnsisik, grankorsnebb <u>Syd for Asak</u> Verdi som skjul og levested pga. nærheten til Leirelvslettene Trekkvei for elg i nedre deler av ravinene (nord/syd) Meget interessant område for fugl	Viktig landskaps- messig ramme for Leira og elveslettene	Ravinene må ses i sammenheng med Leirelv-området som en viktig ramme landskaps- messig og biologisk	
<i>Romerikssletta (mot Gjerdrum)</i>							
Leikvoll	Søndre del inneklemt mellom dyrka mark Mindre del bakkeplanert Beite	Eneste ravine som drenerer nordover. Klare, gode, representative former	Søndre del ikke botanisk interessant Noe mer variert lenger nord. Frodig i nord, høgstaudeeng og høgstaudekog. Noe fuktenger Beiteenger i ferd med å gro igjen, delvis tilplantet med gran.	Godt rådyrbeite nord i ravinen. Forbindelse til skogsområdene i Romeriksåsen. Elgspor Mye fugl i hele ravinene, svartspett, grønnspekk, flaggspekk, sanglerke, buskskvett, fuglekonge, svartmeis, rosenfink, tornirisk. Dammer med store mengder frosk og rumpetroll. Stor og liten salamander i dam på Nordli gård, dam med spiss-snutet frosk på Søndre Myhrer gård.	Beitene er viktige landskaps- elementer. Ravinen er viktig element i et klart definert landskapsrom, avgrenset av Vardeåsen og Romeriksåsen	Nordlig del er en oase for fugl, og det er et stort biologisk mangfold Verdifullt landskapsmessig. Deler har lokal kvartærgeologisk verdi	På tilplantede beiter vil mangfoldet reduseres Beholde dammene

Ravine-område	Inngrep/Bruk	Kvartærgeologi	Planteliv	Dyreliv/vilt	Kulturlandskap	Helhetsvurdering	Merknader
<i>Nitelva - Gjelleråsen/ Lørenskog</i>							
Valstad	Nordlig del oppfylt til næringsformål Bakkeplanering	Viktig rest av ravinesystem der ravinen møter Nitelva. Nedre del flomutsatt og har våtmarkselementer. u-formet preg Grunn ravine	Tilgrensede områder oppdyrket. Våtmarksvegetasjon i nedre del Rik fukteng, gråor-heggeskog og elvesnellesamfunn	Spor etter rådyr, men relativt lite interessant for større dyr Viktig lokalt område for fuglelivet Mulig leveområde for frosk og andre amfibier. Mye insekter	Varierte landskaps- og naturtyper	Eneste gjen-værende ravine i Skedsmo som møter erosjons-basis. Lokal verneverdi kvartærgeologisk	Utfyllingen i nordvestlige ravinearm har i liten grad tatt hensyn til landskapsmessig tilpasning. Bør istandsettes.
Skjetten-byen	Bebyggelse Brukes som friområder	Små rester av opprinnelig ravinesystem. Slake og grunne	Planert eller "Ugresseng". Noen grupper eldre trær, med tørreng. Nattfiol i granskog-områder, dessuten trollbær, markjordbær og blåklokke	Ikke spor av større dyr Ingen spesielt interessante fuglearter	Grønne lunger i tettbebyggelsen. Gode friområder	Kan ha verdi som dokumentasjon på sammenhengen i opprinnelig ravinesystem Viktig som friområder	
Gullhaug - Tømte	Vei Bakkeplanering Turgåing Kantområde til bebyggelse Forsøpling Skytebane til øvre del	Dårlig helhet som ravineform pga. av inngrep med vei og bakkeplanering	Granskog med rotvelter og gadd	Litt beitespor av elg og spor av rådyr. Korridor mellom Skjettenåsen og Bråteveien-ormådet. Viktig for vanlig forekommende fuglearter.	Rom-dannende og avgrenset landskapselement	Området er lite og derfor lite viktig i seg selv, men viktig som fortsettelse av vegetasjonen i Bråtevei-området. Viktig grønn lunge og rekreasjons-område	Plan om atkomstvei fra Tømte til Skjetten skytebane
Bråteveien	Rekreasjon Åker Trafo Utfylling/sikring av boliger	Viktig som gjenstående ravineform i denne del av kommunen.	Granskog i hogstklasse IV -V, ispedd rogn, selje, bjørk, lønn, hassel. Frodig og velutviklet bunn-vegetasjon. Rester av tidligere beitemark, med beitesvever og grov nattfiol, som er sjelden.	Ganske mye rådyr Trekkevei for elg fra Skjettenåsen til Helladalen/Retten-parken Ekorn Ikke spesielt spennende fugleliv		Lokal verneverdi ut fra kvartær-geologisk synspunkt Viktig nærrekreasjons-område. Verdi som kontinuitetsskog.	Området er forelått fylt opp og unyttet til boliger/ friområde, bl.a. pga. nødvendig sikring av Bråteveien og bebyggelsen

Ravine-område	Inngrep/Bruk	Kvartærgeologi	Planteliv	Dyreliv/vilt	Kulturlandskap	Helhetsvurdering	Merknader
Helladalen/ Retten- parken	Boligbygging Veier	Ikke interessant pga. av bolibygging og tekniske inngrep	Glissen barskog med innslag av løvtrær	Noe rådyr		Verdi som nærrekreasjons-område	Rettenparken er regulert til friområde
Steinbekk	Beite for hester	Intakte ravineformer - lokal verdi	Beitemark, engsamfunn og skogområde med gran	Viktig område for fugl, bl.a. dvergspett, rødstjert, vintererle, gulsanger, stilits, tornsanger, møller	Verdifullt innslag i kulturlandskapet	Beiteravinen har lokal verdi kvartærgeologisk. Interessant for fuglelivet.	
Lahaug	Vedhogst Beite	De øvre dele er mest intakte. Nedre deler berørt av planering	Frodig løvskog. En del svært gamle trær. Vegetasjon av krevende arter, storklokke, trollbær, kvitbladtistel, kranskonvall, tyrihjel, ballblom, mandelpil, krossved, leddved, tysbast Hagemarksskog Granskog øverst i ravinen, eldre, åpen skog, med mye ask	Gode beiteforhold for rådyr. Elgtrekk, som er i ferd med å miste sin betydning Vånd Kaie hekker ved Lukegårdene Raviner ved Hellerud gård viktige som økologiske oaser i jordbruksmiljøet	Verdien ødelagt pga. planering og moderne dyrkingsmetoder	Vikig viltområde, forsterket av at det ligger opp mot skogsområde i Gjelleråsen. God fuglebiotop Viktig grønt-korridor i jordbrukslandskapet. Djupdalen-ravinen er spesiell ved å være sammenhengende over lengre strekning med et fint kulturlandskap	
Djupdalen	Beite Turgåing Høyspentledning		Hagemarksskog i ferd med å gro igjen. Gamle løvtrær, bl.a. bjørk med omkrets 2,5 m.. Frodig og mangfoldig bunnvegetasjon. Mangfoldige og frodige enger, med minst 45 forskjellige arter. Relativt tett granskog	Godt rådyrbeite Beitespor av elg Hiområde for rev Mangfold av leveområder for fugler, bl.a. svartspett, grønnspett, flaggspett, tornskate, rosenfink, hagesanger, ringdue			

Tabell III Oppsummering av kartlegging og verdisseting av naturtyper i Skedsmo kommune

(Lokalitetsnummer er gitt i parantes) 1

Naturtype	Lokaliteter	Verdisseting	Merknader
<i>Myr</i>			
Intakt høgmyr	Høgsmosan (3)	Svært viktig	Høgsmosan naturreservat
<i>Rasmark, berg og kantkratt</i>			
Sørvendt berg og rasmark	Kongsrudtjern NV (54)	Viktig	Kongsrudtjernnaturreservat
<i>Kulturlandskap</i>			
Slåtteenger	Holm vest II (62)	Lokalt viktig	
Artsrike veikanter	Brånås v/E6 (18)	Lokalt viktig	Innenfor byggegrense E-6
Naturbeitemark	Løkenflaen (61), Løkenflaen II (96) Løkenflaen III (107), Ringnes Sør (80)	Viktig	
	Bøler Sør (59), Bøler Sør II (63), Bøler Sør III (108), Bøler (200) Dalheim (67), Hellerud II (82) Haug Vest (78)	Lokalt viktig	Bøler-Farseggen, naturvern dominerende Bøler-Farseggen, naturvern dominerende Tveita-Møyen, sikret mot hogst i 10 år
Hagemark	Asak vest (99), Asak vest- sørlig del (186) Kjellerhaugen (98)	Viktig	Sikret mot hogst i 10 år
	Brånås Sør (71)	Lokalt viktig	
Fuktenger	Myrbodammen (31), Sulustadsvingen (32) Sundtveita sør (23)	Viktig	Reg.plan Leirelvområdet Nitelva, klasse 2A/kantvegetasjon
Store gamle trær	Asak mellom I (106), Asak mellom IV (187) Asak mellom V (190), Asak mellom VI (191) Nitteberg Vestre - sør (75) Kongsrud (89) Gladbakkvn. 19 (70)	Viktig	Nitteberg-utbyggingen? Reguleringsplan/utbygging
	Riis Nedre (95), Riis nedre - nord (94) Vestengveien (97) Nitteberg Østre II (79) Ballerud I (92), Ballerud II (86), Ballerud III (90) Voldgt. 33 (189), Brånås nord II (188) Branderud vest (197)	Lokalt viktig	Reguleringsplan/utbygging Nitteberg-utbyggingen?
Parklandskap	Huseby gård (73)	Viktig	
	Skedsmo kirke (57)	Lokalt viktig	Automatisk fredet kulturminne
Erstatningsbiotop	Asakbråten (16)	Viktig	

<i>Ferskvann/våtmark</i>			
Mudderbanker	Nordby (15)	Viktig	Nitelva - naturvern dominerende Forvaltningsklasse 2A
Kroksjøer, flomdammer og meanderende elveparti	Sørumsneset (5) Tomtestilla (6) Brauterstillla (7) Stilla (8) Leiravassdraget (24)	Svært viktig	Sørumsneset naturreservat Reguleringsplan Leirelvområdet Forvaltningsklasse 2B
	Valstad - Stavstranden (12) Isakbekken (9)	Viktig	Nitelva - forvaltningsklasse 2A Reguleringsplan Leirelvområdet
Viktige bekkedrag	Nitelva (14)	Svært viktig	Nitelva - forvaltningsklasse 2A
	Nygård N (55), Tomtestilla N (56) Ramstad øst (76) Leikvoll (88), Leikvoll nord (109) Hellerudsletta vest (20)	Viktig	Reguleringsplan Leirelvområdet. Sikret mot hogst i 10 år. Forvaltningsklasse 2B Ikke innenfor Tveita - Møyen Grensebekk Nittedal
	Sagelva (10) Riisbekken (34)	Lokalt viktig	Sagelva kultur- og miljøpark Reg. plan. gang- og sykkelveg
Rike kulturlandskapssjøer	Sogna (13)	Svært viktig	Reg. plan naturvernområde
Dammer	Bergbråtasvingen (33) Kjeller gård (42), Sørums gård (44) Brånås gård (45), Myrer Søndre (47) Asakmoen (49) Lindriktjern (51) Gullhaug øst (19)	Svært viktig	Reguleringsplan Leirelvområdet Kongsrudtjern naturreservat Forslag om utbygging/ reg.plan
	Holt Vestre (43) Vestre Nitteberg (50)	Viktig	Nitteberg-utbyggingen? Gjenfylt?
	Løken (46) Nitteberg Østre (83) Ballerud II (93)	Lokalt viktig	
Naturlige fisketomme innsjøer og tjern	Kongsrudtjern (1) Svarttjern (37), Breimåsatjern (38) Svarttjern SV (72)	Svært viktig	Kongsrudtjern naturreservat Kongsrudtjern naturreservat Skjettenmarka

<i>Skog</i>			
Rik edelløvskog	Asak Vest II (118)	Svært viktig	Sikret mot hogst i 10 år
	Rolf Olsens vei (17) Asak mellom (103) Asak mellom II (104) Brånås (184)	Viktig	Delvis reg./nedbygget Sikret mot hogst i 10 år Sikret mot hogst i 10 år
Gråor/heggeskog	Holmen naturreservat (4) Jernbanebroa N (28) Borgen Bro (29) Sørum fritidsgård Ø (30)	Svært viktig	Holmen Naturreservat Reguleringsplan Leirelvområdet Forvaltningsklasse 2B
	Asakneset SØ (21) Skedsmotun sykehjem (69) Leikvoll vest (101) Hauglibakken (110) Flaen vest (119) Ringdalsbekken v/Fossum (143) Fossum Sør (145) Lukeenga (165) Lahaug (166) Luke Nord (167) Luke øst II (169)	Viktig	Sikret mot hogst i 10 år Sikret mot hogst i 10 år Delvis innenfor Tveita-Møyen. Sikret mot hogst i 10 år (delvis) Tveita-Møyen Sikret mot hogst i 10 år (delvis) Innenfor Marka? (Gjelleråsmarka). Sikret mot hogst i 10 år I Marka (Gjelleråsmarka) Ikke i Marka (øst for Bråteveien) Ikke i Marka (øst for Bråteveien)
	Valstad nord (81) Fossum nord (177)	Lokalt viktig	Særpreget ravine Delvis med i Tveita - Møyen
Rikere sumpskog	Svarttjern vest (53) Svarttjern sør II (133) Skjettenåsen sør (134) Skjettenåsen sør - øst (135) Ulvedalen vest II (151) Lukedammen (163)	Lokalt viktig	Kongsrudtjern naturreservat Marka, Gjelleråsmarka Marka, Romeriksåsen Marka, Gjelleråsmarka

Gammel lauvskog	Myrer nord (100) Hauglifjeller sørøst (114) Torgunrud (124) Brånås nord (185)	Viktig	Sikret mot hogst i 10 år Mindre inngrep. Sikret mot hogst i 10 år (delvis)
	Brauter (35) Kjellerravinen (74) Asak mellom III (105) Hellerudkoia vest (156) Gjelleråsen (162) Tærudenga (171) Værhaug sør (172) Sagdalen (175) Tærud Vest (183)	Lokalt viktig	Sikret mot hogst i 10 år Marka, Gjelleråsmarka. Sikret mot hogst i 10 år Marka, Gjelleårmarka. Sikret mot hogst i 10 år Marka, Gjelleråsmarka Tveita-Møyen.. Sikret mot hogst i 10 år Sagelva kultur- og miljøpark Marka, Gjelleråsmarka. Sikret mot hogst i 10 år
Urskog /gammelskog	Gullhaug (174)	Svært viktig	Forslag til reg.plan Skjetten skytebane, adkomst
	Rudskulen V (2) Kongsrudmyra (39) Bråteveien (84) Farseggen (116) Flaen sørvest (120) Korpåsen sør (123) Asakbråten nord (128) Tretjernet Øst (129) Farshatten (131) Ringdalsbekken v/ N Ringnes(142) Luke øst I (168) Tærud øst (170) Klopptjern nord (178) Langtangen (193)	Viktig	Kongsrudtjern naturreservat Kongsrudtjern naturreservat Forslag til reg.plan - boliger Bøler - Farseggen. Sikret mot hogst i 10 år Sikret mot hogst i 10 år Sikret mot hogst i 10 år Delvis med i Tveita-Møyen, naturvern dominerende. Sikret mot hogst i 10 år Sikret mot hogst i 10 år Marka, Romeriksåsen, delvis utfylt Reg.plan Leirelvområdet
	Haukåsen (52) Hauglifjellet (113) Korpåsen II (122) Hauglifjellet øst (127) Svarttjern sør (132) Skjettenåsen (136) Geitåsen nord (139)	Lokalt viktig	Kongsrudtjern naturreservat Sikret mot hogst i 10 år Sikret mot hogst i 10 år Marka Gjelleråsmarka Marka, Gjelleråsmarka Marka, Romeriksåsen. Sikret mot hogst i 10 år

	Skillebekk (153) Vestli (154) Liabakkene sør (155) Kongedalen (157) Skolsegg sørvest (173) Klopptjern sør (182) Oksefjeller (192) Høgslund (194) Holm øst (195)		Marka, Gjelleråsen. Sikret mot hogst i 10 år Marka, Gjelleråsen. Sikret mot hogst i 10 år Marka, Gjelleråsen. Sikret mot hogst i 10 år Marka, Gjelleråsen. Sikret mot hogst i 10 år Tveita-Møyen, naturvern dominerende. Sikret mot hogst i 10 år Marka, Romeriksåsen (Skedsmo kommune) Friområde. (Skedsmo kommune) (Skedsmo kommune) Tveita-Møyen, naturvern dominerende
Bekkekløfter	Torgunrud sør (125) Ringdalsbekken Fossum sør (144)	Viktig	Sikret mot hogst i 10 år
Viltområde	Kongsrudtjernområdet (40)	Svært viktig	Kongsrudtjern naturreservat
	Møyen/Tveita/Skolsegg (11) Asak løvskog (25) Bøler/Farseggen (41) Djupdalen (87)	Viktig	Tveita-Møyen naturvern dominerende Bøler-Farseggen, naturvern dominerende Delvis i Gjelleråsmarka
Andre viktige forekomster (ravine)	Slogum (64)	Lokalt viktig	
Viltbiotop	Steinbekk (85)		Ikke gitt naturtypeverdi, men anses å være svært viktig pga mulig rødlisteart (dvergspett)
Trekkvei hjortevilt	Solbergveien - Fossum (22) Høgslund E6 (26) Berger (27) Tomt nord (36) Kirkeveien - Riisveien (48) Kjeller - Nitberg (58) Bråteveien - Tærud (60) Tømte - E6 (65) Bråteveien - Nybakveien (66) Fetveien - Isakbekken (68)		Ikke gitt verdi som naturtype, men anses å være lokalt viktig

Vedlegg 3 Oversikt relevante lover

Lov	Formål	Relevante bestemmelser	Forskrifter
Plan- og bygningsloven	<p>Legge til rette for samordning av statlig, fylkeskommunal og kommunal virksomhet og gi grunnlag for vedtak om bruk og vern av ressurser, utbygging, samt å sikre estetiske hensyn.</p> <p>Legge til rette for at arealbruk og bebyggelse blir til størst mulig gavn for den enkelte og samfunnet gjennom planlegging og ved særskilte krav til det enkelte byggetiltak.</p> <p>Sikre barn gode oppvekstvilkår.</p>	<p>Kommunene skal utføre en løpende kommuneplanlegging med sikte på å samordne den fysiske, økonomiske, sosiale, estetiske og kulturelle utvikling innenfor sine områder.</p> <p>Det skal utarbeides en kommuneplan med en langsiktig og en kortsiktig del.</p> <p>Den langsiktige del omfatter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - mål for utviklingen i kommunen, retningslinjer for sektorenes planlegging og en arealdel for forvaltningen av arealer og andre naturressurser. <p>Den kortsiktige del omfatter:</p> <ul style="list-style-type: none"> - samordnet handlingsprogram for sektorenes virksomhet de nærmeste år. <p>Det kan utarbeides arealplan og handlings-program for del av kommunen og handlings-program for bestemte virksomhetsområder.</p> <p>Arealdelen skal i nødvendig utstrekning angi:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Byggeområder. 2. Landbruks-, natur- og friluftsområder. 3. Områder for råstoffutvinning. 4. Andre områder som er båndlagt eller skal båndlegges for nærmere angitte formål i medhold av denne eller andre lover og områder for Forsvaret. 5. Områder for særskilt bruk eller vern av sjø og vassdrag, herunder ferdsel-, fiske-, akvakultur-, natur- og friluftsområder hver for seg eller i kombinasjon med en eller flere av de nevnte brukskategorier. 6. Viktige ledd i kommunikasjonssystemet. <p>Kommunestyret skal vurdere kommuneplanen</p>	<p>Forskrift om konsekvensutredninger</p> <p>Rikspolitiske retningslinjer for samordnet areal- og transportplanlegging</p> <p>Forskrift om rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag</p>

Lov	Formål	Relevante bestemmelser	Forskrifter
		<p>samlet, minst en gang i løpet av hver valgperiode</p> <p>Bestemmelser om reguleringsplan og ekspropriasjon</p> <p>Bestemmelser om konsekvensutredning som skal klargjøre virkninger av tiltak som kan ha vesentlige konsekvenser for miljø, naturressurser eller samfunn og sikre at disse virkningene blir tatt i betraktning under planleggingen av tiltaket og på hvilke vilkår, tiltaket kan gjennomføres</p>	
Jordlova	<p>Legge forholdene til rette slik at jordviddene i landet med skog og fjell (arealressursene), kan bli brukt en måte som gagnlig for samfunnet og for dem som har yrket sitt i landbruket.</p> <p>Arealressursene bør disponeres slik at man får en tjenlig, variert bruksstruktur, med hovedvekt på hensynet til bosetting, arbeid og driftsmessig gode løsninger. Man skal også ta hensyn til framtidige generasjoners behov, ha en miljøforsvarlig forvaltning, verne om jordsmonnet som produksjonsfaktor og ta vare på areal og kulturlandskap som grunnlag for liv, helse og trivsel for menneske, dyr og planter.</p>	<p>All dyrka jord som kan gi grunnlag for lønnsom drift skal holdes i hevd.</p> <p>Kommunen og fylkesmannen kan legge ned forbud mot tiltak som kan føre til at dyrka jord vert vanhevd. Kommunen skal gi tilråding om tiltak dersom jord ligg vanhevd eller unytta.</p> <p>Dyrka jord må ikke brukes til formål som ikke tek sikte på jordbruksproduksjon. Dyrkbar jord må ikke disponeres slik at den ikke blir egnet til jordbruksproduksjon i framtida. Det kan gis dispensasjon dersom det etter en samlet vurdering av forholdene finner at jordbruksinteressene bør vika.</p> <p>Det kan gis forskrifter om</p> <ul style="list-style-type: none"> • drift for å sikre miljøforsvarlig drift av jordbruksareal, bl.a. regulere bruk og lagring av gjødsel og andre innsatsvarer og for å hindre erosjon • nydyrking. • planlegging, godkjenning og bygging av veger for landbruksføremål. <p>Jordbrukseiendom kan ikke deles uten samtykke fra departementet.</p> <p>Regler for ekspropriasjon og skjønn</p>	<p>Forskrift om registrering av jord som er vanhevd eller ligger unytta</p> <p>Forskrift om planlegging og godkjenning av veier for landbruksformål</p> <p>Forskrift om nydyrking</p> <p>Forskrift om gjødslingsplanlegging</p> <p>Forskrift om planter og tiltak mot planteskadegjørere</p> <p>Forskrift om miljøplan.</p> <p>Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav.</p> <p>Forskrift om saksbehandling mv. i kommunen i saker etter konsesjonsloven, jordloven, odelsloven og skogbruksloven</p> <p>Forskrift om tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbruket</p> <p>Forskrift om tilskudd til skogbruksplanlegging med miljøregistreringer</p>

Lov	Formål	Relevante bestemmelser	Forskrifter
Lov om skogbruk og skogvern	<p>Fremme skogproduksjon, skogreising og skogvern.</p> <p>Sikre at skogbruket gjennom rasjonell skjøtsel kan gi et tilfredsstillende resultat for næringens utøvere og sikre effektiv og jevn råstofftilførsel til industrien.</p> <p>Legge vekt på skogens betydning som rekreasjonskilde for befolkningen, som viktig del av landskapsbildet, som livsmiljø for planter og dyr og som områder for jakt og fiske.</p>	<p>Skogmark skal holdes i hevd ved skogkultur eller annet arbeid som sikrer gjenveksten</p> <p>Skogreisingsplan bør utarbeides, med vilkår for tilplanting av skogløse områder, skifte av treslag, grøfting, gjødsling og bruk av plantevernmidler, for å hindre vesentlig skade eller ulempe for friluftslivet eller skade på naturmiljøet, inkl. forurensing av viktige vannforekomster.</p> <p>Det kan fastsettes forskrifter for</p> <ul style="list-style-type: none"> • veiplanlegging og veibygging samt for andre anlegg og tekniske inngrep av varig karakter • mer vidtgående restriksjoner for skogområder av særlig verdi for friluftsliv og naturvern, inkl. forbud mot eller begrensning i hogst og felling av visse slag eller typer trær, bruk av større terreng-gående maskiner, skogsveibygging etc., når dette kan medføre vesentlig skade eller ulempe for friluftslivet eller vesentlig skade på naturmiljøet. <p>Forskriftene kan inneholde meldingsplikt.</p>	<p>Forskrift om skogbehandling og skogdrift i Oslo og nærliggende kommuner (Markaforskriften)</p> <p>Forskrift om planlegging og bygging av landbruksveier</p> <p>Lokal forskrift om meldeplikt på foryngelsehogst i området Farseggen</p> <p>Forskrift om innbetaling av skogavgift og måling av skogsvirke m.v.</p> <p>Forskrift om bruk m.v. av skogavgift.</p> <p>Forskrift om skogavgift for 2005</p> <p>Forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak i skogbruket.</p>
Lov om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv.	<p>Regulere og kontrollere omsetningen av fast eiendom for å oppnå et effektivt vern om landbrukets produksjonsarealer og slike eier- og bruksforhold som er mest gagnlige for samfunnet, bl.a. for å tilgodese:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. framtidige generasjoners behov. 2. landbruksnæringen. 3. behovet for utbyggingsgrunn. 4. hensynet til miljøet, allmenne naturverninteresser og friluftinteresser. 5. hensynet til bosettingen. 		<p>Forskrift om saksbehandling mv. i kommunen i saker etter konsesjonsloven, jordloven, odelsloven og skogbruksloven</p>

Lov	Formål	Relevante bestemmelser	Forskrifter
Lov om vern mot forurensninger og om avfall (Forurensningsloven).	<p>Verne det ytre miljø mot forurensning og å redusere eksisterende forurensning, å redusere mengden av avfall og å fremme en bedre behandling av avfall.</p> <p>Sikre en forsvarlig miljøkvalitet, slik at forurensninger og avfall ikke fører til helseskade, går ut over trivselen eller skader naturens evne til produksjon og selvfornyelse.</p>		<p>Forskrift om begrensning av forurensning (forurensningsforskriften): Kap. 4 Anlegg, drift og vedlikehold av planeringsfelt Kap. 16 Utslipp fra mindre avløpsanlegg Kap.22 Mudring og dumping i sjø og vassdrag</p> <p>Forskrift om gjødselvarer mv. av organisk opphav</p>
Lov om naturvern (Lov om natur, landskap og biologisk mangfold er under utarbeidelse)	<p>Naturvern er å</p> <ul style="list-style-type: none"> • disponere naturressursene ut fra hensynet til den nære sammenheng mellom mennesket og naturen, og til at naturens kvalitet skal bevares for fremtiden. • vise hensyn og varsomhet i omgang med naturen. • foreta inngrep i naturen ut fra en langsiktig og allsidig ressursdisponering som tar hensyn til at naturen i fremtiden bevares som grunnlag for menneskenes virksomhet, helse og trivsel. 	<p>Større arbeider, anlegg eller virksomhet som vil medføre vesentlig endring av landskapets karakter eller vesentlig skade på naturmiljøet for øvrig, skal forelegges rette myndighet til uttalelse. Tiltak for å begrense eller motvirke skaden i rimelig utstrekning må gjennomføres.</p> <p>Det kan bli pålagt naturvitenskapelige undersøkelser i forkant. Utgiftene dekkes av de som har ansvaret for inngrepene.</p> <p>Spesielle naturområder og naturforekomster (nasjonalparker, landskapsvernområder, naturreservater, naturminne) kan vernes og truede planter og dyr fredes.</p> <p>Bestemmelser om erstatning og innløsning</p>	Forskrift om fredning av truede arter
Lov om friluftslivet	Verne friluftslivets naturgrunnlag og sikre allmennhetens rett til ferdsel, opphold m.v. i naturen, slik at muligheten til å utøve friluftsliv som en helsefremmende, trivselskapende og miljøvennlig fritidsaktivitet bevares og fremmes.	<p>Regulerer ferdsel i innmark og utmark, samt ferdsel med motorvogn og hestekjøretøy. Regulerer også landsetting og fortøyning av båt, bading, samt telting og resting.</p> <p>Særlig utsatte områder kan bli avsperrret og innløst</p>	
Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag.	Regulere motorferdselen i utmark og vassdrag med sikte på å verne om naturmiljøet og fremme trivselen, ut fra et samfunnsmessig helhetssyn	Generelt er motorferdsel i utmark og vassdrag ikke tillatt med mindre der gis særskilt tillatelse/dispensasjon.	Forskrift for bruk av motorkjøretøyer i utmark og på islagte vassdrag.

Lov	Formål	Relevante bestemmelser	Forskrifter
<p>Lov om vassdrag og grunnvann (vannressursloven).</p>	<p>Å sikre en samfunnsmessig forsvarlig bruk og forvaltning av vassdrag og grunnvann.</p>	<p>Aktsomt for å unngå skade eller ulempe i vassdraget.</p> <p>Vassdragstiltak skal planlegges og gjennomføres slik at de er til minst mulig skade og ulempe for allmenne og private interesser. Det kan fastsettes nærmere regler om planlegging, gjennomføring og drift av bestemte typer vassdragstiltak gjennom forskrift.</p> <p>Konsesjonsplikt for vassdragstiltak som kan være til nevneverdig skade eller ulempe for noen allmenne interesser i vassdraget eller sjøen og for tiltak utenfor vassdraget som kan ha påtakelige virkninger for et vassdrag.</p> <p>Meldeplikt for vassdragstiltak som må iverksettes straks for å hindre vesentlig skade.</p> <p>Kvalitetsmål for vassdrag, bl.a om vannføring, stoffinnhold og artsforekomst i vassdraget, fastsettes etter forvaltningslovens regler for forskrifter.</p> <p>Kvalitetsmål for forurensende stoffer fastsettes etter forurensningsloven</p> <p>Langs bredden av vassdrag med årssikker vannføring skal det opprettholdes et begrenset naturlig vegetasjonsbelte som motvirker avrenning og gir levested for planter og dyr. Grunneier, tiltakshavere og berørte fagmyndigheter, kan kreve at kommunen fastsetter bredden på beltet. Bredden kan også fastsettes i rettslig bindende planer etter plan- og bygningsloven.</p> <p>Etter varsling til grunneier kan det foretas gjenåpning av et lukket vassdrag. Grunneier har rett til erstatning.</p>	

Lov	Formål	Relevante bestemmelser	Forskrifter
Lov om kulturminner.	<p>Verne kulturminner og kulturmiljøer med deres egenart og variasjon, både som del av vår kulturarv og identitet og som ledd i en helhetlig miljø- og ressursforvaltning.</p> <p>Ivareta disse ressursene som vitenskapelig kildemateriale og som varig grunnlag for nålevende og fremtidige generasjoners opplevelse, selvforståelse, trivsel og virksomhet.</p>	<p>Forbud mot inngrep i automatisk fredete kulturminner (fra før 1537).</p> <p>Byggverk og anlegg eller deler av dem som har kulturhistorisk eller arkitektonisk verdi, kan fredes.</p> <p>Fredningsvedtaket omfatte fast inventar (skap, ovner m.v.), men også større løst inventar kan medtas.</p> <p>Vanlig vedlikehold er tillatt, men andre tiltak vil kreve tillatelse av rette myndighet.</p>	

Vedlegg 4 Kart